

T.C.
SAYIŞTAY BAŞKANLIĞI

İSTANBUL SU VE KANALİZASYON İDARESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ (İSKİ)

2021 YILI
SAYIŞTAY DENETİM RAPORU

Ekim 2022

Tel : 90 (312) 295 30 00
Fax : 90 (312) 295 48 00

www.sayistay.gov.tr
sayistay@sayistay.gov.tr

İnönü Bulvarı No: 45
06520 Balgat-Çankaya/ANKARA

İÇİNDEKİLER

1.	KAMU İDARESİ HAKKINDA BİLGİ.....	1
2.	KAMU İDARESİNİN SORUMLULUĞU	11
3.	SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU.....	12
4.	DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI.....	12
5.	İÇ KONTROL SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	12
6.	DENETİM GÖRÜŞÜ	14
7.	DENETİM BULGULARI	15
8.	EKLER.....	44

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Personel Durumu	3
Tablo 2: 2020 Yılı Bütçe Giderleri ve Ödenekler Tablosu.....	4
Tablo 3: 2021 Yılı Bütçe Gelirleri Tablosu	5
Tablo 4: 2021 Yılı Bütçe Giderleri Tablosu	5
Tablo 5: Bütçe Gelirlerinin 3 Yıllık (2019-2021) Seyri.....	6
Tablo 6: Bütçe Giderlerinin 3 Yıllık (2019-2021) Seyri	6
Tablo 7: İSKİ'nin Doğrudan Hissedarı Olduğu Şirketler	7
Tablo 8: İSKİ Şirketlerinin Dolaylı Hissedarı Olduğu Şirketler.....	8
Tablo 9: İdarenin İBB'den Alacakları.....	40
Tablo 10: Zamanında Yapılamayan Örnek Hakediş Ödemeleri.....	41
Tablo 11: İSKİ borç stoku	41

KISALTMALAR

BEM-BİR-SEN	Belediye ve Özel İdare Çalışanları Birliği Sendikası
CBS	Coğrafi Bilgi Sistemi
DSİ	Devlet Su İşleri
INTOSAI	International Organization of Supreme Audit Institutions (Uluslararası Yüksek Denetim Kurumları Teşkilatı)
İBB	İstanbul Büyükşehir Belediyesi
İETT	İstanbul Elektrik Tramvay ve Tünel İşletmeleri
İSKİ	İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü
KDV	Katma Değer Vergisi
KHK	Kanun Hükmünde Kararname
SCADA	Supervisory Control And Data Acquisition (Merkezi Denetleme Kontrol ve Veri Toplama)
TL	Türk Lirası

BULGU LİSTESİ

A. Denetim Görüşünün Dayanağı Bulgular

1. İdarenin Mülkiyetinde, Yönetiminde veya Kullanımındaki Taşınmazların Cins Tashihi ile Rayiç Değer Tespit Çalışmalarının Tamamlanmaması ve Buna Bağlı Olarak Muhasebe Bilgilerinin Güncellenmemesi
2. Su Faturalarına Ait Gecikme Zamlarının İdarenin Mali Tablolarında Yer Almaması
3. Çeşitli Kanunlar ile Yapılandırılmış Alacakların Gelirlerden Tecilli ve Tehirli Alacaklar Hesabında İzlenmemesi
4. Banka Kredilerine İlişkin Faiz Tutarlarının Tümünün Kredinin Kullanıldığı Tarihte Giderler Hesabına Kaydedilmesi

B. Diğer Bulgular

1. Abonelik Sözleşmelerinden Bazılarının Teminat Alınmadan Gerçekleştirilmesi ve Borca Mahsup İşlemlerinin Yapılmaması
2. Kaynak Suları Kira Geliri Tahsilatının Çok Düşük Düzeyde Kalması
3. Sayıştay İlamlarının, İlamlı Takip Yerine İlamsız Takibe Konu Yapılması ve Sorumlular Yerine Ahizler Hakkında İşlem Tesis Edilmesi
4. İşçilerin Yıllık Ücretli İzinlerinin Kanuna Uygun Olarak Kullandırılmaması
5. İdare Personeline Yasal Sınırın Üzerinde Fazla Çalışma Yaptırılması
6. Sosyal Denge Sözleşmesinde Sosyal Denge Tazminatı Ödenmesinin Dışında Başka Konulara İlişkin Düzenlemelerin Yer Alması
7. Elektrik Enerjisi Teşvikinden Yararlanmayan Atık Su Arıtma Tesislerinin Bulunması
8. Su Kayıpları Tebliği Kapsamında Gerçekleştirilmesi Gereken Bazı İşlemlerin Yapılmaması
9. Sondaj İzni Verilen Kuyulardan Çekilen Su Miktarına ve Bu Suyun Hangi Amaçlar İçin Kullanıldığına İlişkin Denetimlerin Yapılmaması
10. İdareye Ait Sosyal Tesisin İşletilmesinde Tahsilat/Ödeme İşlemleri ile Tesisin Denetlenmesinde Hatalı Uygulamaların Olması

11. Sosyal Tesislere İlişkin Olarak Kurumlar Vergisi ve Katma Değer Vergisi Mükellefiyeti Tesi Edilmemesi

12. İstanbul Su Ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğünün İstanbul Büyükşehir Belediyesinden Olan Alacaklarını Zamanında Tahsil Edememesi

1. KAMU İDARESİ HAKKINDA BİLGİ

1.1. Mevzuat ve Görevler

İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü (İSKİ), 20.11.1981 tarihli ve 2560 sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun ile kurulmuştur. İSKİ Genel Müdürlüğü, İstanbul Büyükşehir Belediyesine bağlı müstakil bütçeli ve kamu tüzel kişiliğini haiz bir kuruluştur.

2560 sayılı Kanun'un Resmi Gazete'de yayımlandığı tarihten sonra çalışmalarına başlayan Genel Müdürlük, 1981 tarihi itibarıyla teşkilatlanmasını tamamlayarak hizmete başlamıştır.

6360 sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile hizmet sınırları, il mülki sınırlarına genişletilmiştir. İstanbul Büyükşehir Belediyesinin il mülki sınırları içerisinde bulunan tüm ilçe ve mahalleler İSKİ Genel Müdürlüğünün hizmet alanı kapsamındadır.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 3'üncü maddesinde mahalli idare; yetkileri belirli bir coğrafi alan ve hizmetlerle sınırlı olarak kamusal faaliyet gösteren belediye, il özel idaresi ile bunlara bağlı veya bunların kurdukları veya üye oldukları birlik ve idare olarak tanımlanmıştır. Buna göre İSKİ de bağlı idare olarak İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından kurulduğundan mahalli idare olup 5018 sayılı Kanun hükümlerine tabidir.

Genel Müdürlüğün görev, yetki ve sorumlulukları 2560 sayılı Kanun'un 2'nci maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre, ana başlıklar itibarıyla, Genel Müdürlüğün yetki, görev ve sorumlulukları şunlardır:

İçme, kullanma ve endüstri suyu ihtiyaçlarının her türlü yeraltı ve yer üstü kaynaklarından sağlanması ve ihtiyaç sahiplerine dağıtılması için; kaynaklardan abonelere ulaşıncaya kadar her türlü tesisin etüt ve projesini yapmak veya yaptırmak, bu projelere göre tesisleri kurmak veya kurdurmak, kurulu olanları devralıp işletmek ve bunların bakım ve onarımını yapmak, yaptırmak ve gerekli yenilemelere girişmek,

Kullanılmış sular ile yağış sularının toplanması, yerleşim yerlerinden uzaklaştırılması

ve zararsız bir biçimde boşaltma yerine ulaştırılması veya bu sulardan yeniden yararlanılması için abonelerden başlanarak bu suların toplanacakları veya bırakacakları noktaya kadar her türlü tesisin etüt ve projesini yapmak veya yaptırmak; gerektiğinde bu projelere göre tesisleri kurmak ya da kurdurmak; kurulu olanları devralıp işletmek ve bunların bakım ve onarımını yapmak, yaptırmak ve gerekli yenilemelere girişmek,

Bölge içindeki su kaynaklarının, deniz, göl, akarsu kıyılarının ve yeraltı sularının kullanılmış sularla ve endüstri artıkları ile kirletilmesini, bu kaynaklarda suların kaybına veya azalmasına yol açacak tesisi kurulmasını ve bu tür faaliyetlerde bulunulmasını önlemek, bu konuda her türlü teknik, idari ve hukuki tedbiri almak,

Su ve kanalizasyon hizmetleri konusunda hizmet alanı içindeki belediyelere verilen görevleri yürütmek ve bu konulardaki yetkileri kullanmak,

Her türlü taşınır ve taşınmaz malı satın almak, kiralamak, ekonomik değeri kalmamış araç ve gereçleri satmak, su ve kanalizasyon idaresinin hizmetleriyle ilgili tesisleri doğrudan doğruya yahut diğer kamu veya özel kuruluşlarla ortak olarak kurmak ve işletmek, bu maksatla kurulmuş veya kurulmakta olan tesislere iştirak etmektir.

Diğer yandan, mahalli idarelerin görev ve sorumluluklarının takibinde İçişleri Bakanlığı ile birlikte Çevre ve Şehircilik Bakanlığı yetkilendirilmiştir. Mahalli idarelerin; denetim ve soruşturma faaliyetleri İçişleri Bakanlığının, bu idarelerin iş ve işlemlerine dair mevzuatla verilen görevlerin ve hizmetlerin, takibi gibi faaliyetler ise Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının (Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğünün) yetkisindedir.

1.2. Teşkilat Yapısı ve İnsan Kaynakları

2560 sayılı Kanun'da su ve kanalizasyon idarelerinin organları; Genel Kurul, Yönetim Kurulu, Denetçiler ve Genel Müdürlük olarak sayılmıştır.

Bahsi geçen Kanun'un 4'üncü maddesine göre İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisi, İSKİ Genel Kurulu olarak görevli ve yetkilidir. Ayrıca Genel Kurul, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanının görüşülmesini önerdiği işleri görüşüp karara bağlar.

Yönetim Kurulu, bir başkan ile beş üyeden oluşur. Büyükşehir Belediye Başkanı Yönetim Kurulunun başkanıdır. Belediye Başkanının bulunmaması halinde, Genel Müdür Yönetim Kuruluna başkanlık eder. Genel Müdür ile genel müdür yardımcılarında hizmette

en eski olanı, hizmette eşitlik halinde yaşlı bulunan Yönetim Kurulunun tabii üyesidirler. Yönetim Kurulunun diğer üç üyesi Büyükşehir Belediye Başkanının teklifi ve Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanının onayı ile atanır.

Daire başkanları, teftiş ve kontrol kurulu başkanı ve 1'inci hukuk müşaviri genel müdürün teklifi, yönetim kurulunun kararı ve büyükşehir belediye başkanının onayı ile müdürler, teknik elemanlar, avukatlar, müfettişler, daire başkan yardımcıları ve doktorlar genel müdürün teklifi üzerine yönetim kurulu kararı ile Su ve Kanalizasyon İdaresinin diğer personeli genel müdür tarafından atanmaktadır.

İSKİ Genel Müdürlüğü personeline ilişkin bir diğer düzenleme 5393 sayılı Belediye Kanun'un 49'uncu maddesinde yer almaktadır. Buna göre norm kadro ilke ve standartları Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından müştereken kararlaştırılır ve kurum norm kadroları bu ilke ve standartlar çerçevesinde belediye meclisi kararıyla belirlenir.

İSKİ Genel Müdürlüğünde çalışan memurlar 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na tabi olup sözleşmeli personel ise 657 sayılı Kanun'un 4/B maddesi ile 5393 sayılı Kanun'un 49'ncü maddesine göre çalıştırılmaktadır. İşçiler 1475 ve 4857 sayılı İş Kanunlarına ve 696 sayılı KHK kapsamında çalıştırılanlar da 696 sayılı KHK ile 1475 ve 4857 sayılı İş Kanunlarına tabi olup tüm personelin sosyal güvenlik işlemleri 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu uyarınca gerçekleştirilmektedir.

İSKİ hizmetlerinin yerine getirilmesinde memur, sözleşmeli personel ve işçiler çalıştırılmaktadır. Çalıştırılan personele ilişkin bilgiler tabloda detaylandırılmıştır.

Tablo 1: Personel Durumu

Personel İstihdam Türü	İhdas Edilmiş Norm Kadro Sayısı	Dolu Kadro Sayısı
Memur	4258	2650
Sözleşmeli Personel	-	15
Kadrolu İşçi	4258	3043
Geçici İşçi	-	-
Toplam	8516	5708
696 Sayılı KHK Uyarınca Çalıştırılan Personel		4048

İSKİ'nin doğrudan ve dolaylı hissedarı olduğu toplam 34 şirket bulunmaktadır.

1.3. Mali Yapı

5018 sayılı Kanun'un 12'nci maddesine göre, genel yönetim kapsamındaki idarelerin

bütçeleri içinde mahalli idareler bütçeleri de sayılmış, mahalli idare bütçesi, mahalli idare kapsamındaki kamu idarelerinin bütçesi olarak tanımlanmıştır.

Mahalli idareler bütçe işlemlerini 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nda yer alan bütçe ilkeleri doğrultusunda, Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği hükümlerine göre gerçekleştirmektedir.

İSKİ'nin 2021 yılı bütçe ödenekleri, tahmini bütçe gider ve gelirleri ile gerçekleşme rakamları aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 2: 2020 Yılı Bütçe Giderleri ve Ödenekler Tablosu

E-Kod1	Giderin Türü	Geçen Yıldan Devreden Ödenek (TL)	Bütçe İle Verilen Ödenek (TL)	Eklene / Düşülen Ödenek (TL)	Ödenek Toplamı (TL)	Bütçe Gideri Toplamı (TL)	İptal Edilen Ödenek (TL)	Ertesi Yıla Devreden Ödenek (TL)
01	Personel Giderleri	-	886.139.000,00	100.839.000,00	986.978.000,00	940.075.627,71	46.902.372,29	-
02	Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri	-	180.500.000,00	11.436.000,00	191.936.000,00	180.566.607,07	11.369.392,93	-
03	Mal ve Hizmet Alım Giderleri	-	2.497.093.000,00	709.806.000,00	3.206.899.000,00	3.037.319.427,49	169.579.572,51	-
04	Faiz Giderleri	-	60.000.000,00	-10.000.000,00	50.000.000,00	36.964.021,27	13.035.978,73	-
05	Cari Transferler	-	59.055.000,00	-1.200.000,00	57.855.000,00	57.117.195,05	737.804,95	-
06	Sermaye Giderleri	-	3.888.945.000,00	-441.452.000,00	3.447.493.000,00	3.224.081.929,27	223.411.070,73	-
07	Sermaye Transferleri	-	10.000.000,00	-10.000.000,00	0,00	0,00	0,00	-
08	Borç Verme	-	10.000.000,00	8.000.000,00	18.000.000,00	17.997.113,18	2.886,82	-
09	Yedek Ödenek	-	367.725.000,00	-367.429.000,00	296.000,00	0,00	296.000,00	-
Toplam		-	7.959.457.000,00	0,00	7.959.457.000,00	7.494.121.921,04	465.335.078,96	-

İSKİ'nin 2021 mali yılı bütçesi ile 7.959.457.000,00 TL ödenek öngörülmüştür. Yıl içinde 7.494.121.921,04 TL bütçe gideri yapılmış, 465.335.078,96 TL ödenek iptal edilmiştir.

İSKİ'nin 2021 yılı Bütçesi "(A) Ödenek Cetvelinde" 7.959.457.000,00 TL ödenek, "(B) Gelirlerin Ekonomik Sınıflandırılması" cetvelinde ise 7.354.500.000 TL gelir tahmini öngörülmüş olup gider bütçesindeki ödenek toplamı ile gelir bütçesinde tahmin edilen gelir toplamı arasındaki fark, Finansmanın Ekonomik Sınıflandırılması Cetvelindeki borçlanma ve borç ödemeleri ile gösterilen 604.957.000,00 TL ile giderilmiş olup bütçe dengliği sağlanmıştır.

Tablo 3: 2021 Yılı Bütçe Gelirleri Tablosu

Bütçe Gelirinin Ekonomik Kodu	Bütçe Gelir Tahmini (TL)	Tahsilat Tutarı (TL)	Red ve İadeler (TL)	Net Tahsilat (TL)	Gerçekleşme Yüzdesi (%)
01- Vergi Gelirleri	-	-	-	-	-
03- Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	6.428.136.000,00	5.711.268.460,99	24.121.734,46	5.735.390.195,45	89
04- Alınan Bağış ve Yardımlar	2.150.000,00	0	0	0,00	
05- Diğer Gelirler	865.748.000,00	1.061.203.852,09	32.327,41	1.061.236.179,50	123
06- Sermaye Gelirleri	4.000.000,00	936.765,00	0	936.765,00	23
08-Alacaklardan Tahsilat	54.466.000,00	54.786.905,21	0	54.786.905,21	101
09- Red ve İadeler	-	-	-	-	-
Toplam	7.354.500.000,00	6.828.195.983,29	24.154.061,87	6.852.350.045,16	93

Buna göre 2021 yılında net bütçe geliri %93 seviyesinde gerçekleşmiştir. Teşebbüs ve mülkiyet gelirleri %89 gerçekleşerek beklenin altında, diğer gelirler %123 gerçekleşerek beklenin üstünde, sermaye gelirleri %23 gerçekleşerek beklenenin çok altında, alacaklardan tahsilat ise %101 oranında beklentiye göre gerçekleşmiştir.

Tablo 4: 2021 Yılı Bütçe Giderleri Tablosu

Bütçe Giderinin Ekonomik Kodu	Bütçe (Başlangıç) Ödeneği (TL)	Bütçe Gideri (Gerçekleşen) Tutar (TL)	Gerçekleşme Yüzdesi (%)
01- Personel Giderleri	886.139.000,00	940.075.627,71	106
02- Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri	180.500.000,00	180.566.607,07	100
03- Mal ve Hizmet Alım Giderleri	2.497.093.000,00	3.037.319.427,49	122
04- Faiz Gideri	60.000.000,00	36.964.021,27	62
05- Cari Transferler	59.055.000,00	57.117.195,05	97
06- Sermaye Giderleri	3.888.945.000,00	3.224.081.929,27	83
07- Sermaye Transferleri	10.000.000,00	0,00	0
08- Borç Verme	10.000.000,00	17.997.113,18	180
09- Yedek Ödenekler	367.725.000,00	0,00	0
Toplam	7.959.457.000,00	7.494.121.921,04	94

Buna göre 2021 yılında bütçe giderleri %94 seviyesinde gerçekleşmiştir. Personel giderlerinde başlangıç bütçesinde öngörülen tutar %6 ve mal ve hizmet alım giderlerinde %22, borç verme giderlerinde %80 oranında aşılmıştır. Sosyal güvenlik kurumlarına devlet primi giderleri beklenti oranında, diğer giderler ise beklenenin altında gerçekleşmiştir.

İSKİ'nin bütçe gelirleri ve giderlerinin ekonomik sınıflandırmaya göre son üç yıllık seyri ve 2020 yılının 2019 yılına, 2021 yılının 2020 yılına göre değişim yüzdeleri aşağıdaki tablolarda yer almaktadır.

Tablo 5: Bütçe Gelirlerinin 3 Yıllık (2019-2021) Seyri

Bütçe Gelirinin Çeşidi	2019 Yılı (TL) (A)	2020 Yılı (TL) (B)	2021 Yılı (TL) (C)	2020-2019 Değişim Oranı (%) [D=(B-A)/A]	2021-2020 Değişim Oranı (%) [E=(C-B)/B]
Vergi Gelirleri	-	-	-	-	-
Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	5.218.863.693	4.680.670.526,92	5.711.268.460,99	-10	22
Alınan Bağış ve Yardım ile Özel Gelirler	0	0	0	-	-
Diğer Gelirler	672.407.255,45	806.560.411,14	1.061.203.852,09	20	32
Sermaye Gelirleri	28.160.750,00	6.250	936.765,00	-100	14888
Alacaklardan Tahsilat	347.658.308,39	12.622.311,80	54.786.905,21	-96	334
Toplam	6.267.090.006,84	5.499.859.499,86	6.828.195.983,29	-12	24
Bütçe Gelirlerinden Red ve İadeler Toplamı (-)	95.694.264,29	85.876.321,26	24.154.061,87	-10	-72
Net Toplam	6.171.395.742,55	5.413.983.178,60	6.852.350.045,16	-12	27

Tablodaki veriler dikkate alındığında, 2021 yılında gelirler bir önceki yıla göre 1.183.723.425,61 TL'lik (%27) artış göstermiştir. Diğer gelirlerde 254.643.440,95 TL (%32) ve sermaye gelirlerinde 930.515,00 TL (%14888) tutarlarındaki artışlar toplam artış üzerinde belirleyici olmuştur. Artışın büyük oranda diğer gelirler sonucu arttığı anlaşılmaktadır.

Tablo 6: Bütçe Giderlerinin 3 Yıllık (2019-2021) Seyri

Bütçe Giderinin Çeşidi	2019 Yılı (TL) (A)	2020 Yılı (TL) (B)	2021 Yılı (TL) (C)	2020-2019 Değişim Oranı (%) [D=(B-A)/A]	2021-2020 Değişim Oranı (%) [E=(C-B)/B]
Personel Giderleri	720.332.223,12	726.287.712,38	940.075.627,71	1	29
SGK Devlet Prim Giderleri	137.806.689,67	141.884.977,45	180.566.607,07	3	27
Mal ve Hizmet Alım Giderleri	2.166.859.972,57	2.248.759.566,02	3.037.319.427,49	4	35
Faiz Giderleri	6.848.206,52	21.103.526,27	36.964.021,27	208	75
Cari Transferler	397.492.739,13	48.294.055,48	57.117.195,05	-88	18

Sermaye Giderleri	3.488.335.645,24	2.627.784.970,14	3.224.081.929,27	-25	23
Sermaye Transferleri	0	0	0,00	-	-
Borç Verme	168.624.854,72	30.386.004,56	17.997.113,18	-82	-41
Toplam	7.086.300.330,97	5.844.500.812,30	7.494.121.921,04	-18	28

İSKİ'nin bütçe giderleri toplamı 2021 yılında 2020 yılına göre 1.649.621.108,74 TL daha fazla gerçekleşerek %28 oranında artmıştır. Gider kalemleri incelendiğinde; 2021 yılında personel giderlerinin 940.075.627,71 TL gerçekleşerek %29 oranında arttığı, sosyal güvenlik kurumlarına devlet prim giderlerinin 180.566.607,07 TL gerçekleşerek %27 oranında arttığı görülmektedir. Personel harcaması niteliğindeki bu giderlerin artışı zam ve enflasyon farkı ödemelerinden kaynaklanmıştır. Mal alım ve hizmet giderleri 3.037.319.427,49 TL gerçekleşerek %35 oranında artmıştır. Sermaye giderleri 3.224.081.929,27 TL gerçekleşerek %23 oranında artmıştır. Faiz giderleri 36.964.021,27 TL gerçekleşerek %75 oranında artmıştır. Faiz giderlerinin artmasının nedeni pandemi döneminde ertelenen giderlerin karşılanması için yapılan borçlanmalardır.

Faaliyet Sonuçları Tablosuna göre; bütçe ile ilgili olsun ya da olmasın İSKİ'nin faaliyetlerinden dolayı tahakkuk eden 2021 yılı Faaliyet Gideri 6.466.865.354,23 TL, Faaliyet Geliri 6.533.643.837,89 TL olup Dönem Olumlu Faaliyet Sonucu ise 66.778.483,66TL olarak gerçekleşmiştir.

İSKİ'nin doğrudan ve dolaylı hissedarı olduğu şirketler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir

Tablo 7: İSKİ'nin Doğrudan Hissedarı Olduğu Şirketler

Sıra No	Şirketin Adı	Toplam Sermaye Tutarı (TL)	İSKİ'nin Sahip Olduğu Sermaye Tutarı (TL)	Hisse Oranı (%)
1	Hamidiye Kaynak Suları San. Tur. ve Tic. AŞ	80.160.000	35.973.852,10	44,88
2	İstanbul Ağaç, Peyzaj, Eğitim Hizmetleri ve Hayvanat Bahçesi İşl. San. ve Tic. AŞ	60.000.000	24.000.000	40
3	Belbim Elektronik Para ve Ödeme Hizmetleri AŞ	32.890.000	12.174.723	37,02
4	İstanbul Beton Elemanları ve Hazır Beton Fabrikaları San. ve Tic. AŞ	28.500.000	8.612.280	30,22
5	Boğaziçi Peyzaj İnşaat Müşavirlik Teknik Hizmetler San. Tic. AŞ	34.000.000	9.713.414,40	28,57
6	Hadımköy Enerji Elektrik Üretim Otoprodüktör Grubu AŞ	150.000	15.000	10
7	İstanbul Bilişim ve Akıllı Kent Teknolojileri AŞ	72.271.960	140.851	0,00195

Tablo 8: İSKİ Şirketlerinin Dolaylı Hissedarı Olduğu Şirketler

Sıra No	Belediye Şirketi	Hissedar Olduğu Şirket	Toplam Sermaye Tutarı (TL)	Belediye Şirketinin Sahip Olduğu Sermaye Tutarı (TL)	Belediye şirketinin Hisse Oranı (%)
1	İstanbul Ağaç, Peyzaj, Eğitim Hizmetleri ve Hayvanat Bahçesi İşl. San. ve Tic. AŞ (AĞAÇ AŞ)	İstaç AŞ	128.000.000,00	26.880,00	0,021
		İstanbul Dijital Medya AŞ	13.000.000,00	2.600.000,00	20,00
		Boğaziçi Konut AŞ	10.000.000,00	100.000,00	1,00
		İstgüven AŞ	10.000.000,00	4.000.000,00	40,00
		İston A.Ş.ve Ağaç A.Ş. Adi İş Ortaklığı	24.500,00	12.005,00	49,00
2	Belbim Elektronik Para ve Ödeme Hizmetleri Anonim Şirketi (BELBİM AŞ)	Hamidiye Kaynak Suları AŞ	80.160.000,00	55.751,00	0,06955
		İstanbul Şehir Hatları AŞ	65.633.612,00	1.312.672,00	2,00
		İspark AŞ	19.850.000,00	1.003.685,00	5,05
		Ugetam AŞ	10.000.000,00	2.000.000,00	20
		İsttelkom AŞ	5.000.000,00	1.750.000,00	35
		Sofra Kurumsal ve Ödül. AŞ	600.000,00	200.000,00	33,33
3	İstanbul Bilişim ve Akıllı Kent Teknolojileri AŞ (İSBAK AŞ)	İsbak AŞ-Anka Coğrafi İş Ortaklığı-Kgm	5.000,00	3.500,00	70
		İsbak-Metro İstanbul Raylı Sistem Sinyali. ve Paks İşl. adi Ort.	50.000,00	25.000,00	50
		İsttelkom AŞ	5.000.000,00	1.500.000,00	30
		İstanbul Dijital Medya AŞ	13.000.000,00	1.300.000,00	10
		İstanbul Enerji AŞ	20.635.000,00	412.700,00	2
		Belbim AŞ	32.890.000,00	19.405,00	0,059
		İstanbul Spor AŞ	61.250.000,00	24.500,00	0,04
		İğdaş AŞ	1.420.000.000,00	217.260,00	0,0153
		İstanbul Kültür AŞ	44.988.000,00	4.843,00	0,01077
		İstanbul Metro AŞ	400.000.000,00	15.701,00	0,00393
4	İstanbul Beton Elemanları ve Hazır Beton Fabrikaları San. ve Tic. AŞ (İSTON AŞ)	Ağaç AŞ	60.000.000,00	2.000.000,00	3,3333
		Beltur AŞ	41.000.000,00	20.500,00	0,0500
		Hamidiye Kaynak Suları AŞ	80.160.000,00	19.928,00	0,0249
		İsfalt AŞ	75.000.000,00	167.580,00	0,2234

		Kiptaş AŞ	422.249.861,00	7.178,00	0,0017
		İşper AŞ	90.000.000,00	25.155.000,00	27,9500
		Şehir Hatları AŞ	65.633.612,00	1.312.672,00	2,0000
		İmar AŞ	3.501.163.000,00	26.960,00	0,0008
		Ulaşım AŞ	10.000.000,00	500.000,00	5,0000
		İspark AŞ	19.850.000,00	800.607,00	4,0333
		Ugetam AŞ	10.000.000,00	2.975.000,00	29,7500
		Istanbul Dijital Medya AŞ	13.000.000,00	3.250.000,00	25,0000
		Formula İstanbul Yatırım AŞ	183.000.000,00	6.703.148,00	3,6629
5	Hamidiye Kaynak Suları San. Tur. ve Tic. Anonim Şirketi (HAMİDİYE AŞ)	Beltur AŞ	41.000.000,00	20.500,00	0,0500
		Bimtaş AŞ	34.000.000,00	313.646,00	0,9225
		İstanbul Halk Ekmek AŞ	89.400.000,00	7.924,00	0,0089
		İgdaş AŞ	1.420.000.000,00	434.520,00	0,0306
		Güvensu AŞ	2.500.000,00	1.375.000,00	55,0000
6	Hadımköy Enerji AŞ	-			
7	Bimtaş Boğaziçi Peyzaj İnşaat Müşavirlik Teknik Hizmetler San. Tic. AŞ (BİMTAŞ AŞ)	-			

1.4. Muhasebe ve Raporlama Sistemi

1.4.1. Kamu İdaresinin Muhasebe Sistemi

İSKİ'nin muhasebe kayıt işlemleri Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği hükümlerine göre gerçekleştirilmektedir. Mahalli idarelerin hesap planı, Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği'nin 46'ncı maddesinde ana hesap grupları, hesap grupları ve hesaplar itibarıyla belirlenmiş çerçeve hesap planında yer alan hesaplardan oluşmaktadır. Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği hesap planında yer almamakla birlikte, Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği hesap planında yer alan herhangi bir hesabın kullanılması gerekliliği ortaya çıkarsa Yönetmelik'teki hesap planına ilave hesap eklemeye veya çıkarmaya, Hazine ve Maliye Bakanlığının uygun görüşü üzerine Çevre, Şehircilik ve İklim

Değişikliği Bakanlığı yetkilidir.

Ayrıca, mahalli idarelere ait detaylı hesap planları, bu Yönetmelik'te belirlenen hesap planı çerçevesinde Hazine ve Maliye Bakanlığının görüşü alınmak suretiyle ilgili Bakanlıklarca hazırlanmaktadır.

1.4.2. Kamu İdaresinin Raporlama Sistemi

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 484 ve 485'inci maddeleri uyarınca; mali tablolar, Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği'nde belirlenen ilkelere ve standartlara uygun olarak hazırlanır ve belirlenen sürelerde ilgililerin bilgisine sunulur. Bu bağlamda, İdarece üretilen cetvel ve temel mali tablolar ile diğer mali tablolar şunlardır:

- a) Mizan cetveli
- b) Temel mali tablolar
 - 1) Bilanço
 - 2) Faaliyet sonuçları tablosu
 - 3) Nakit akış tablosu
- c) Diğer mali tablolar
 - 1) Bütçe uygulama sonuçları tablosu
 - 2) Gelirlerin ekonomik sınıflandırılması tablosu
 - 3) Giderlerin fonksiyonel sınıflandırılması tablosu
 - 4) Giderlerin ekonomik sınıflandırılması tablosu
 - 5) Bütçe gelirlerinin ekonomik sınıflandırılması tablosu
 - 6) Bütçe giderlerinin kurumsal sınıflandırılması tablosu
 - 7) Bütçe giderlerinin fonksiyonel sınıflandırılması tablosu
 - 8) Bütçe giderlerinin finansal sınıflandırılması tablosu
 - 9) Bütçe giderlerinin ekonomik sınıflandırılması tablosu

10) Bütçe giderleri ve ödenekler tablosu.

1.4.3. Kamu İdaresi Tarafından Denetime Sunulan Defter, Tablo ve Belgeler

Kamu İdaresi Hesaplarının Sayıştaya Verilmesi ve Muhasebe Birimleri ile Muhasebe Yetkililerinin Bildirilmesi Hakkında Usul ve Esaslar'ın 5'inci maddesi gereğince hesap dönemi sonunda Sayıştay Başkanlığına gönderilmesi gereken defter, tablo ve belgelerden aşağıda yer alanlar denetime sunulmuştur:

- Birleştirilmiş veriler defteri,
- Geçici ve kesin mizan,
- Bilanço,
- Faaliyet sonuçları tablosu,
- İdare taşınır mal yönetimi ayrıntılı hesap cetveli ile idare taşınır mal yönetim

hesabı icmal cetveli.

Kamu İdaresinin denetimi; yukarıda belirtilen defter, tablo ve belgeler ile Usul ve Esaslar'ın 8'inci maddesinde yer alan diğer belgeler dikkate alınarak yürütülüp sonuçlandırılmıştır.

Denetim görüşü, Kamu İdaresinin tabi olduğu geçerli finansal raporlama çerçevesi kapsamındaki temel mali tabloları olan bilanço ve faaliyet sonuçları tablosuna verilmiştir.

2. KAMU İDARESİNİN SORUMLULUĞU

Denetlenen kamu idaresinin yönetimi, tabi olduğu muhasebe standart ve ilkelerine uygun olarak hazırlanmış olan mali rapor ve tabloların doğru ve güvenilir bilgi içerecek şekilde zamanında Sayıştaya sunulmasından, bir bütün olarak sunulan bu mali tabloların kamu idaresinin faaliyet ve işlemlerinin sonucunu tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir olarak yansıtmasından ve ister hata isterse yolsuzluktan kaynaklansın bu mali rapor ve tabloların önemli hata veya yanlış beyanlar içermemesinden; kamu idaresinin gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğundan; mali yönetim ve iç kontrol sistemlerinin amacına uygun olarak oluşturulmasından, etkin olarak işletilmesinden ve izlenmesinden, mali tabloların dayanağını oluşturan bilgi ve belgelerin denetime hazır hale getirilmesinden ve sunulmasından sorumludur.

3. SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU

Sayıştay, denetimlerinin sonucunda hazırladığı raporlarla denetlenen kamu idarelerinin mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmek, mali rapor ve tablolarının güvenilirliğine ve doğruluğuna ilişkin görüş bildirmek, gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmekle sorumludur.

4. DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI

Denetimlerin dayanağı; 6085 sayılı Sayıştay Kanunu, uluslararası denetim standartları, Sayıştay ikincil mevzuatı ve denetim rehberleridir.

Denetimler, kamu idaresinin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmek ve mali rapor ve tablolarının kamu idaresinin tüm faaliyet ve işlemlerinin sonucunu doğru ve güvenilir olarak yansıttığına ilişkin makul güvence elde etmek ve mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmek amacıyla yürütülmüştür.

Kamu idaresinin mali rapor ve tabloları ile bunları oluşturan hesap ve işlemlerinin doğruluğu, güvenilirliği ve uygunluğuna ilişkin denetim kanıtı elde etmek üzere yürütülen denetimler; uygun denetim prosedürleri ve tekniklerinin uygulanması ile risk değerlendirmesi yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Risk değerlendirmesi sırasında, uygulanacak denetim prosedürlerinin tasarlanmasına esas olmak üzere, mali tabloların üretildiği mali yönetim ve iç kontrol sistemleri de değerlendirilmiştir.

Denetimin kapsamını, kamu idaresinin mali rapor ve tabloları ile gelir, gider ve mallarına ilişkin tüm mali faaliyet, karar ve işlemleri ve bunlara ilişkin kayıt, defter, bilgi, belge ve verileri (elektronik olanlar dâhil) ile mali yönetim ve iç kontrol sistemleri oluşturmaktadır.

Bu hususlarla ilgili denetim sonucunda denetim görüşü oluşturmak üzere yeterli ve uygun denetim kanıtı elde edilmiştir.

5. İÇ KONTROL SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

İç kontrol sistemi, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun Beşinci

kısımında düzenlenmiştir. İç kontrol; idarenin amaçlarına, belirlenmiş politikalara ve mevzuata uygun olarak faaliyetlerin etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde yürütülmesini, varlık ve kaynakların korunmasını, muhasebe kayıtlarının doğru ve tam olarak tutulmasını, malî bilgi ve yönetim bilgisinin zamanında ve güvenilir olarak üretilmesini sağlamak üzere idare tarafından oluşturulan organizasyon, yöntem ve süreçle iç denetimi kapsayan malî ve diğer kontroller bütünüdür.

Görev ve yetkileri çerçevesinde, malî yönetim ve kontrol süreçlerine ilişkin standartlar ve yöntemler Hazine ve Maliye Bakanlığınca, iç denetime ilişkin standartlar ve yöntemler ise İç Denetim Koordinasyon Kurulu tarafından belirlenmekte, geliştirilmekte ve uyumlaştırılmaktadır. Bakanlık ve Kurul ayrıca, sistemlerin koordinasyonunu sağlar ve kamu idarelerine rehberlik hizmeti vermektedir.

Bu doğrultuda, Kamu İç Kontrol Standartları; COSO modeli, INTOSAI Kamu Sektörü İç Kontrol Standartları Rehberi ve Avrupa Birliği İç Kontrol Standartları çerçevesinde Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından belirlenmiştir.

İdarelerin uluslararası standartlarda iç kontrol sistemi oluşturmalarını teminen Kamu İç Kontrol Standartları Tebliği, 26.12.2007 tarihli ve 26738 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Anılan Tebliğ’de, iç kontrolün standartlarını ve bileşenlerini tesis etmeyi yönelik şartlar düzenlenmiştir. Bu şartlar tesis edilerek iç kontrol sistemi sağlıklı bir şekilde kurulana kadar İç Kontrol Standartlarına Uyum Eylem Planları hazırlanarak bu kapsamda yürütülecek faaliyetlerin takvime bağlanması gerekmektedir.

İSKİ’nin iç kontrol sisteminde gözlemlenen hususlara aşağıda yer verilmiştir:

İSKİ Mali Hizmetler Dairesi Başkanlığı tarafından tüm birimler iç kontrol ile ilgili olarak bilgilendirilmiştir. İdareye ait iç kontrol eylem planının hazırlanmasında tüm birimlerin katılımı sağlanmıştır.

İdarede, İç Kontrol İzleme ve Yönlendirme Kurulunun, Eylem Planı Hazırlama Grubunun ve İç Kontrol Sistemi Çalışma Grubunun oluşturulduğu görülmüştür. Ayrıca son olarak da İç Kontrol Sistemi Koordinasyon ve Sekretarya Kurulu kurulmuştur.

İSKİ Kamu İç Kontrol Standartlarına Uyum Eylem Planında; Kamu İç Kontrol Standartları Tebliği’nde yer alan 79 genel şartın 32’si için makul güvence sağlanmış; kalan 47 genel şart için ise 63 eylem öngörülmüştür.

İdarede Kamu İç Kontrol Standartlarını uygulamak için öngörülen 63 adet eylemden, 55 adedi uygulanmakta ve geliştirilmekte, 5 adet eylem ise gerçekleşme aşamasında olup, çalışmalar sorumlu birimlerce yapılmakta ve Mali Hizmetler Dairesi Başkanlığınca takip edilmektedir. Kalan 3 adet eylem ise henüz gerçekleşmemiş durumda olup, bu eylemleri gerçekleştirmek için ilgili birimlerle çalışmalar sürdürülmektedir.

İç kontrol sisteminin daha iyi yönlendirilebilmesi ve işleyebilmesi için Mali Hizmetler Dairesi Başkanlığı bünyesi içerisinde Bütçe ve İç Kontrol Şube Müdürlüğü kurulmuştur. Ayrıca Araştırma Geliştirme ve Planlama Dairesi Başkanlığı bünyesinde Stratejik Planlama Şube Müdürlüğü de kurulmuştur.

İdareye ait süreç akış şemaları ve risklerin hazırlandığı ve birimlere uygulanmak üzere dağıtıldığı görülmüştür. Bu süreç akış şemaları ve riskler iyi bir uygulama örneğidir.

Hassas görevlere ilişkin prosedürlerin belirlenip personele duyurulması için çalışmalar yapıldığı görülmüştür.

Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından belirlenen standartların dışında, kurum tarafından iç kontrollere yönelik olarak belirlenmiş ilave politika ve prosedürlere yer verilmemiştir.

Yönetim bilgi sistemi, yönetimin ihtiyaç duyduğu gerekli bilgileri ve raporları üretebilecek ve analiz yapma imkanı sunacak şekilde tasarlanmamıştır.

İdare, stratejik amaç ve hedeflerine yönelik riskleri yıllık olarak belirlemede fakat bu risklerin gerçekleşme olasılığını ve muhtemel etkilerini analiz etmemektedir. Ayrıca risklere karşı alınacak önlemler belirlenmemiştir.

6. DENETİM GÖRÜŞÜ

İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü 2021 yılına ilişkin yukarıda belirtilen ve kamu idaresi tarafından sunulan; geçerli finansal raporlama çerçevesi kapsamındaki mali rapor ve tablolarının, “Denetim Görüşünün Dayanağı Bulgular” bölümünde belirtilen hesap alanları hariç tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir bilgi içerdiği kanaatine varılmıştır.

7. DENETİM BULGULARI

Raporda yer alan bulgular, denetimler sonucunda tespit edilen hususlara kamu idaresi tarafından verilen cevapların değerlendirilmesi suretiyle düzenlenmiştir.

A. DENETİM GÖRÜŞÜNÜN DAYANAĞI BULGULAR

Bu bölümde, mali rapor ve tablolara verilen görüş ile ilgili olan bulgular yer almaktadır.

BULGU 1: İdarenin Mülkiyetinde, Yönetiminde veya Kullanımındaki Taşınmazların Cins Tashihi ile Rayiç Değer Tespit Çalışmalarının Tamamlanmaması ve Buna Bağlı Olarak Muhasebe Bilgilerinin Güncellenmemesi

İdare taşınmazlarının cins tashihi ile rayiç değer tespit çalışmalarının tamamlanmadığı ve bunlara bağlı olarak da muhasebe bilgilerinin güncellenmediği görülmüştür.

Taşınmazların yönetimi 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 44, 45, 47 ve 60'ıncı maddelerinde düzenlenmiştir. Hazine ve Maliye Bakanlığınca; 5018 sayılı Kanun'un 44, 45 ve 60'ıncı maddelerine dayanılarak Kanun kapsamında olan kurum ve kuruluşların mülkiyetinde, yönetiminde veya kullanımında bulunan taşınmazların kaydına ve icmallерinin düzenlenmesine ilişkin usul ve esasları belirlemek üzere Kamu İdarelerine Ait Taşınmazların Kaydına İlişkin Yönetmelik çıkarılmıştır.

Kamu İdarelerine Ait Taşınmazların Kaydına İlişkin Yönetmelik'in 1'inci maddesinde, Yönetmelik'in amacının; genel yönetim kapsamındaki kamu idareleri ile bu idarelere bağlı ve Kanun kapsamında olan kurum ve kuruluşların mülkiyetinde, yönetiminde veya kullanımında bulunan taşınmazların kaydına ve icmal cetvellerinin düzenlenmesine ilişkin usul ve esasları düzenlemek olduğu belirtilmiş ve Yönetmelik'in diğer maddelerinde kamu idarelerinin tasarrufunda bulunan taşınmazların kaydına ve buna ilişkin cetvellerin tutulmasına ilişkin usul ve esaslar ile bu işlerle ilgili görev, yetki ve sorumluluklar belirlenmiştir.

Yönetmelik'in "Kayıt ve kontrol işlemleri" başlıklı 5'inci maddesine göre; Taşınmaz kayıt ve kontrol işlemleri; kamu idarelerine ait taşınmazların mevcutlarla birlikte içinde bulunulan yılda çeşitli yollarla edinilenlerin ve elden çıkarılanların miktar ve değer olarak

takip edilmesi amacıyla kayıt altına alınması olup kayıtların belgeye dayanması esastır. “Tapuda kayıtlı olan taşınmazlar” başlığı altında yer alan taşınmazlar maliyet bedeli üzerinden, bu taşınmazlardan maliyet bedeli belirlenemeyenler ise rayiç değerleri üzerinden kayıtlara alınacaktır.

Taşınmazların rayiç değeri; maliki kamu idaresince, başka bir kamu idaresinin yönetiminde veya kullanımında olanlar ise bu idarelerce tespit edilecek ve taşınmazların kayıtlara alınan değeri, Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği hükümlerine göre güncellenecektir. Ayrıca, kayıt işlemleri, taşınmaz giriş ve çıkış kayıtlarının tutulması ve ilgili cetvellere kaydedilmesi süreçlerini kapsamaktadır.

Yönetmelik’in “Cins tashihlerinin yapılması” başlıklı 10’uncu maddesine göre kamu idarelerince; mülkiyetlerinde, yönetimlerinde veya kullanımlarında bulunan taşınmazların mevcut kullanım şekli ile tapu kaydının birbirine uygun olmaması durumunda, taşınmazlar mevcut kullanım şekli ile kayıtlara alınacak olup kamu idareleri taşınmazların cins tashihinin yapılması için gerekli işlemleri yapacaklardır. Tahsis edilen ve üzerinde irtifak hakkı tesis edilen taşınmazlar açısından bu yükümlülük kullanan idarenin veya gerçek veya tüzel kişilerin durumu tespit eden yazısı üzerine taşınmaz maliki idareye aittir. Ancak cins tashihine ilişkin gerekli belgeler ile buna ilişkin malî yükümlülükler kullanıcılar tarafından karşılanacaktır.

Diğer yandan, aynı Yönetmelik’in geçici 1’inci maddesinde de, tüm bu taşınmaz kayıt işlemlerinin 31.12.2017 tarihine kadar tamamlanması gerektiği ifade edilmiştir.

Yapılan incelemede, 2021 yılı itibariyle taşınmaz cins tashihi ile rayiç değer tespit çalışmalarının tamamlanmadığı ve bunlara bağlı olarak da muhasebe bilgilerinin güncellenmediği tespit edilmiştir.

Yukarıda yer alan denetim tespiti üzerine, İdare tarafından; mülkiyetinde bulunan taşınmazlara ait tapu bilgilerinin güncellendiği, kayıt ve icmal cetvellerinin oluşturulduğu, taşınmaz kayıt işlemlerinin, maliyet bedeli üzerinden gerçekleştirildiği, maliyet bedeli belirlenemeyenlerin ise iz bedeli üzerinden kayıt altına alındığı ve güncel rayiç değer tespit işlemlerinin devam ettiği, taşınmazların giriş ve çıkış kayıt güncelleme işlemlerinin icmal cetvelleri üzerinden yapıldığı, numaralandırma işlemlerinin yapılarak İdarenin mülkiyetine, yönetimine veya kullanımına yeni geçen taşınmazların da numaralandırma ve dosyalama işlemlerinin güncel tutulduğu, cins tahsis işlemlerinin ise teknik problemlerden dolayı tam olarak tamamlanmadığı ifade edilmiştir. Bulguda belirtilen taşınmaz kayıt işlemlerinin

tamamlanmaması nedeniyle, 2021 yılı bilançosunda 25-Maddi Duran Varlıklar Hesap Grubu hatalı tutarlarla yer almıştır.

Netice olarak; İdare taşınmazlarının cins tashihi ile rayiç değer tespit çalışmalarının tamamlanması ve bunlara bağlı olarak da muhasebe bilgilerinin güncellenmesi gerekmektedir.

BULGU 2: Su Faturalarına Ait Gecikme Zamlarının İdarenin Mali Tablolarında Yer Almaması

Süresi geçmesi nedeniyle henüz tahsilatı gerçekleşmemiş su faturaları için İSKİ Abone Hizmetleri Tarife ve Uygulama Yönetmeliği hükümlerine göre tahakkuk ettirilen gecikme zamlarının, ilgili oldukları yılın mali tablolarında izlenmediği görülmüştür.

Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği'nin 5'inci maddesinde yer alan, "Dönemsellik" kavramı, kamu idarelerinin faaliyetlerinin, belirli dönemlerde raporlanacağı ve her dönemin faaliyet sonuçlarının diğer dönemlerden bağımsız olarak saptanacağı şeklinde ifade edilmiştir. Yönetmelik'in 6'ncı maddesi birinci fıkrasının (a) bendinde, kamu idarelerinin faaliyetlerine ilişkin gelir ve gider işlemlerinin, tahakkuk esasına dayalı olarak gelir ve gider hesaplarında izleneceği, gelir ve gider hesaplarının, bütçe ile ilgili olsun veya olmasın, genel kabul görmüş muhasebe ilkeleri gereği tahakkuk eden her türlü gelir ve giderin kaydına mahsus olacağı hükümlerine yer verilirken, söz konusu Yönetmelik'in 16'ncı maddesinde ise; kamu hesaplarının mali yıl esasına göre tutulacağı, kamu gelir ve giderlerinin tahakkuk ettirildikleri mali yılın hesaplarında gösterileceği belirtilmiştir.

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 88'inci maddesinde ise 120-Gelirlerden Alacaklar Hesabında kayıtlı alacaklar için tahakkuk ettirilen faiz tutarlarının bu hesaba borç, 600-Gelirler Hesabına alacak kaydedileceği ifade edilmiştir.

Mevzuat hükümlerinden anlaşıldığı üzere, her dönemin faaliyet sonuçlarının diğer dönemlerden bağımsız olarak saptanabilmesi için, gelirlerin ilgili olduğu mali yıl içerisinde tahakkuk ettirilmesi ve mali tablolarda izlenmesi gerekmektedir.

Yapılan incelemelerde, İdare tarafından tahakkuku yapılan su alacaklarının zamanında ödenmemesi sonucunda İSKİ Abone Hizmetleri Tarife ve Uygulama Yönetmeliği hükümlerine göre hesaplanması gereken gecikme zammına ilişkin tahakkuk kayıtlarının yapılmadığı; bu kayıtların, tahsilatın gerçekleşmesi esnasında yapıldığı tespit edilmiştir.

Yukarıda yer alan denetim tespiti üzerine, İdare tarafından, bulguda belirtilen şekilde işlem yapılacağı ifade edilmiştir. Ancak, süresi geçtiği için henüz tahsilatı gerçekleşmemiş su faturalarına ilişkin tahakkuk ettirilen gecikme zamlarının muhasebeleştirilmemesi nedeniyle, 2021 yılı bilançosunda 120-Gelirlerden Alacaklar Hesabı 1.270.245,73 TL eksik tutarla, faaliyet sonuçları tablosunda da 600-Gelirler Hesabı 1.270.245,73 TL eksik tutarla yer almıştır.

Sonuç olarak, süresi geçtiği için henüz tahsilatı gerçekleşmemiş su faturalarına ilişkin tahakkuk ettirilen gecikme zamlarının mevzuatta belirtilen şekilde muhasebeleştirilmesi gerekmektedir.

BULGU 3: Çeşitli Kanunlar ile Yapılandırılmış Alacakların Gelirlerden Tecilli ve Tehirli Alacaklar Hesabında İzlenmemesi

7256 sayılı Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ve 7326 sayılı Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun çerçevesinde yapılandırılan alacakların, 122/222-Gelirlerden Tecilli ve Tehirli Alacaklar Hesaplarında izlenmediği görülmüştür.

7256 sayılı Kanun ile 7326 sayılı Kanun ile kapsamında bulunan kamu alacaklarının yeniden yapılandırılmasına imkân sağlanmıştır. Bu kapsamda İdare tarafından, abonelerin başvurusu üzerine su satışlarından kaynaklı alacaklarının bir kısmı yapılandırılmıştır.

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 122/222-Gelirlerden Tecilli ve Tehirli Alacaklar Hesaplarının niteliğini açıklayan 92'nci ve 166'ncı maddelerine göre; mevzuatı gereğince içinde bulunulan mali yıl sonunu geçmeyecek süre ile tecil veya tehir edilen alacakların 122-Gelirlerden Tehirli ve Tecilli Alacaklar, bir yılı aşan süre ile tecil veya tehir edilen alacakların ise 222-Gelirlerden Tehirli ve Tecilli Alacaklar Hesabında izlenmesi, dönem sonunda ise tecil ve tehir süresi bir yılın altına inen alacakların 222 no.lu hesaptan 122 no.lu hesaba aktarılması gerekmektedir.

Yapılan incelemede, anılan Kanunlar kapsamında aboneler tarafından yapılan başvurular sonucunda, yapılandırılan İdare alacaklarının 2021 yılı sonu itibarıyla 86.166.181,61 TL olduğu; ancak bu alacakların 122 ve 222-Gelirlerden Tecilli ve Tehirli

Alacaklar Hesaplarına kaydedilmediği, 120-Gelirlerden Alacaklar Hesabında izlenmeye devam edildiği tespit edilmiştir.

Yukarıda yer alan denetim tespiti üzerine, İdare tarafından, bulguda belirtilen şekilde işlem yapılacağı belirtilmiştir. Ancak, yapılandırılan alacakların hatalı muhasebeleştirilmesi nedeniyle, 2021 yılı bilançosunda 122- Gelirlerden Tecilli ve Tehirli Alacaklar Hesabı ile 222-Gelirlerden Tecilli ve Tehirli Alacaklar Hesabı toplamda 86.166.181,61 TL eksik tutarla; 120-Gelirlerden Alacaklar Hesabı ise 86.166.181,61 TL fazla tutarla yer almıştır.

Sonuç olarak, yapılandırılan İdare alacaklarının mevzuatında belirtilen şekilde muhasebeleştirilmesi gerekmektedir.

BULGU 4: Banka Kredilerine İlişkin Faiz Tutarlarının Tümünün Kredinin Kullanıldığı Tarihte Giderler Hesabına Kaydedilmesi

İdare tarafından kullanılan kredilere ilişkin faiz giderlerinin, dönemsellik ilkesine aykırı olarak, ilgili yıl mali tablolarına yansıtılmak yerine, kredilerin kullanıldığı yıllarda giderleştirildiği görülmüştür.

Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği'nin "Faiz giderleri ve faiz gelirleri" başlıklı 36'ncı maddesinde kamu idarelerinin, mali kuruluşlardan yaptıkları borçlanmalar dolayısıyla tahakkuk eden faizleri, ilgili oldukları dönem mali tablolarına gider yazacakları belirtilmiştir.

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 289' uncu maddesinde 381-Gider Tahakkukları Hesabının niteliği açıklanmış olup, bu hesabın tahakkuk etmiş giderlerden kaynaklanan ancak, gelecek aylarda ödenebilir duruma gelecek olan borçlar ile 481-Gider Tahakkukları Hesabında kayıtlı tutarlardan vadesi bir yılın altına inenlerin izlenmesi için kullanılacağı ifade edilmiştir.

Aynı Yönetmelik'in 338'inci maddesinde de, 481-Gider Tahakkukları Hesabının niteliği açıklanmış olup, bu hesabın tahakkuk etmiş giderlerden kaynaklanan ancak içinde bulunulan faaliyet dönemini takip eden dönemden sonraki dönemlerde ödenebilir duruma gelecek borçların izlenmesi için kullanılacağı hüküm altına alınmıştır.

Mezkur mevzuat hükümlerinden, tahakkuk eden faizlerin ilgili oldukları dönemde gider yazılacağı, tahakkuk etmiş ancak gelecek aylarda veya yıllarda ödenebilecek borçlar için 381 ve 481-Gider Tahakkukları Hesaplarının kullanılacağı anlaşılmaktadır.

Ayrıca Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği'nin 5'inci maddesinde; muhasebe ilke ve kurallarının dayanağını oluşturan kavramlar arasında sayılan "dönemsellik" kavramı ile kamu idarelerinin faaliyetlerinin, belirli dönemlerde raporlanacağı ve her dönemin faaliyet sonucunun diğer dönemlerden bağımsız olarak saptanacağı belirtilmiştir.

Yapılan incelemelerde, muhtelif tarihlerde mali kuruluşlar nezdinde kullanılan kredilere ilişkin gelecek dönemlerde işleyecek olan faizlerin, ilgili oldukları dönemlerde giderleştirilmesi gerekirken, kredinin alındığı yılda 381 ve 481-Gider Tahakkukları Hesaplarına alacak, 630-Giderler Hesabına borç kaydedildiği tespit edilmiştir. Şöyle ki: 27.04.2021 tarihinde kullanılan 18 ay vadeli ve her ay ödemesi yapılacak 100.000.000,00 TL kredinin gelecek dönem ve aylarda tahakkuk edecek toplam faizi 16.818.258,06 TL'dir. Bu tutarın 11.182.371,65 TL'si 2021 yılı, 5.635.886,41 TL'si 2022 yılına aittir. Dolayısıyla, her yıla ait faiz tutarı o yılın Giderler Hesabına kaydedilmeli ve 381 ve 481 no.lu hesaplar kullanılmamalıdır. Ancak, İdare, kredinin kullanıldığı tarih itibariyle, tüm faiz tutarı olan 16.818.258,06 TL'yi 630-Giderler Hesabına kaydetmiştir. Bu durumda, 2021 yılının 630-Giderler Hesabında 2022 yılında ödenmesi gereken faiz tutarı 5.635.886,41 TL kadar fazla kayıt yer almıştır.

Diğer yandan, söz konusu faiz ödemeleri için kullanılmaması gereken 381 ve 481 no.lu hesaplara da, kredinin kullanıldığı tarih itibariyle sırasıyla 11.182.371,65 TL ve 5.635.886,41 TL kayıt yapılmış olup 481 no.lu hesaba yapılan kayıt 2021 yılı sonu itibariyle 381 no.lu hesapta yer almıştır. Halbuki, söz konusu faiz tutarları henüz tahakkuk etmediğinden Gider Tahakkukları hesabının kullanılmaması, vadelerinde tahakkuk eden ve ödenen faiz tutarlarının 630-Giderler Hesabı kullanılarak doğrudan giderleştirilmesi gerekmektedir. Bu durumda, 2021 yılı içinde 630-Giderler Hesabına kaydedilmesi gereken tutar 11.182.371,65 TL'dir.

Yukarıda yer alan denetim tespiti üzerine, İdare tarafından; kullanılan banka kredilerinin faizlerinin bulguda belirtilen şekilde muhasebe kayıtlarına alınacağı ve 2022 yılında düzeltme kayıtlarının yapıldığı ifade edilmiştir. Ancak, bulgu konusu hususların düzeltilmesine yönelik muhasebe kayıtlarının yılı içinde yapılmaması nedeniyle, 2021 yılı faaliyet sonuçları tablosunda 630-Giderler Hesabı 5.635.886,41 TL, bilançoda 381-Gider Tahakkuku Hesabı 5.635.886,41 fazla tutarlarla yer almıştır.

Netice olarak; kullanılan kredilerin sözleşme süresince işleyecek tüm faizlerinin, kredinin kullanıldığı yılda faaliyet gideri olarak gösterilmemesi, işlemler faiz tutarlarının ilgili

dönemde giderleştirilmesi, işlememiş faiz tutarları için herhangi bir kayıt yapılmaması ve Gider Tahakkukları hesaplarında izlenmemesi; ancak, vadesi geldiği halde ödenemeyen taksitler olur ise bu taksitlerin Gider Tahakkukları hesaplarına kaydedilmesi gerekmektedir.

B. DİĞER BULGULAR

Bu bölümde, mali rapor ve tablolara verilen görüş ile ilgili olmayan bulgular yer almaktadır.

BULGU 1: Abonelik Sözleşmelerinden Bazılarının Teminat Alınmadan Gerçekleştirilmesi ve Borca Mahsup İşlemlerinin Yapılmaması

İdare ile aboneler arasında düzenlenen su ve kanalizasyon hizmeti sağlanmasına ilişkin sözleşmelerden bazılarının teminat alınmadan düzenlendiği tespit edilmiştir.

Düzenlenme esasları İdarece belirlenen “Kullananın Adına Mukavele” isimli abonelik sözleşmeleriyle; abonelik sözleşmesi yapılan kişiler (önceki abone) ile su ve kanalizasyon hizmetlerinden fiilen yararlanan kişilerin farklı olduğu durumlarda (yeni abone), hizmetlerden fiilen yararlananların kendi adlarına sözleşme yapmalarının teşvik edilmesi amaçlanmış; önceki aboneden alınan teminat tutarı iade alınmadığı sürece, adına sözleşme yapılan yeni aboneden teminat alınmaması uygulaması gerçekleştirilmiştir.

İSKİ Abone Hizmetleri Tarife ve Uygulama Yönetmeliği'nin “Tanımlar ve kısaltmalar” başlıklı 3'üncü maddesinde teminat; abonelerden su tüketim miktarına göre alınan ve tasfiye sonrası iade edilecek olan güvence bedeli şeklinde tanımlanmış ve abonelerin hesabındaki teminat veya alacak bakiyesi ile mevcut borçları mahsuplaştırılmadıkça sözleşmelerin sonlandırılmayacağı belirtilmiştir.

Yukarıda uygulama esaslarına yer verilen “Kullananın Adına Mukavele” işlemlerinde, önceki abonelerin teminatlarını iade almadığı sürece yeni abonelerden teminat alınmaması, İdare açısından herhangi bir hukuki güvence sağlamamakta; su ve kanalizasyon hizmetlerinin teminatsız sunulması anlamına gelmektedir. Zira, önceki abonelerin teminat alacakları bu kişilerce yeni abonelere temlik edilmediğinden bu teminatların, yeni abonelerin sözleşme sonlandırma işlemlerinde borçlarına mahsup edilmesi mümkün olmayacaktır. Bu durum

nedeniyle uygulama Esaslarına; “Yeni müşterinin borcu için eski müşterinin güncellenen teminatı mahsuplaşmayacaktır” açıklaması eklenmiştir.

Önceki abonelerin teminatlarının iade alınmayarak idare hesaplarında yer alması, yeni abone sözleşmeleri için hukuken bir anlam ifade etmediğinden, yeni abonelik sözleşmeleriyle birlikte tekrar teminat alınması gerektiği açıktır. Önceki abonelerin, sözleşmelerine ait teminatlarını iade alıp almaması kendi tasarrufunda olup, bu teminatların yeni kurulan sözleşmelerle ilişkilendirilmeleri mümkün bulunmamaktadır.

Yapılan incelemede, “Kullananın Adına Mukavele” Adına Mukavele” uygulaması çerçevesinde sözleşme yapılan ve 2021 yılı sonu itibariyle sözleşmesi aktif olan 220.502 aboneden, güncellenmiş veriler ile toplam 60.720.473,25 TL teminatın, alınmadığı ve 43-Diğer Borçlar Hesap Grubunun olması gerekenden aynı tutarda düşük görüldüğü; yine 2021 yılı sonu itibariyle bu kapsamda olan 16.144 abonenin sözleşmesinin toplam 3.635.722,10 TL borçlu olarak sonlandırıldığı ve bu abonelerden sözleşmelerin sonlandırıldığı tarih verileriyle toplam 3.179.856,90 TL teminat alınmamış olduğundan, bu teminatların borca mahsup işlemlerinin gerçekleştirilmediği tespit edilmiştir.

Yukarıda yer alan denetim tespiti üzerine, İdare tarafından; 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun Ek 2’nci maddesinde kamuya ait eğitim kurumları, yurtlar, okul pansiyonları ve hastanelerden abonelik teminatı ve güvence bedeli alınmayacağına belirtildiği ifade edilmiş, Belediye Su ve Kanalizasyon Hizmetlerinde Uyulacak Usul ve Esaslara İlişkin Yönetmelik’te ise ön ödemeli (kartlı) su sayacı kullanan abonelerden güvence bedeli (depozit) tahsil edilmeyeceğinin hüküm altına alındığı belirtilmiştir.

Ancak Bulgu konusu husus, mevzuat uyarınca teminat alınmaması gerekenler değil, teminat alınması gerekirken alınmamış abonelik sözleşmelerine ilişkindir.

İdare tarafından ayrıca, adına mukavele uygulamasının, abonelik işlemlerini kolaylaştırmak adına “Teminat Tahakkuk Etmeden Sözleşme Yapılması Uygulama Esası” düzenlenerek başladığı; adına mukavele işlemi yapılmadan önce önceki sözleşmede teminatın varlığının kontrol edildiği, abonelerden alınan teminatların İdare açısından bir gelir kalemi olmayıp, bu teminatların muhasebe emanet hesaplarında tutulduğu, adına mukavele yapılan sözleşmeler ile diğer sözleşmeler arasında tahakkuk, tahsilat, borç takip işlemleri, açma/kapama işlemleri, hukuki ve yaptırım olarak hiçbir farklılığının bulunmadığı ifade edilmiştir.

Ancak, abonelik sözleşmelerinin kolaylaştırılmasına yönelik idari işlemlerin yasal düzenlemelerle uyumlu olması gerektiği gibi, yukarıda belirtildiği üzere önceki abonenin İdare hesaplarında teminatının bulunması yeni abonenin borçları açısından güvence sağlamayacağından, önceki sözleşmede teminatın varlığının kontrol edilerek, teminat varsa yeni aboneden teminat alınmaması, hukuki açıdan bir anlam ifade etmemektedir. Buna göre, adına mukavele abonelik uygulaması ile diğer abonelik sözleşmeleri arasında, teminatın borca mahsup edilebilirliği açısından yaptırım farklılığı bulunmaktadır. Diğer taraftan teminatlar nitelikleri itibariyle gelir olarak tahsil edilmeyip, ileride meydana gelebilecek gelir kayıplarını güvence altına almak amacıyla tahsil edildiklerinden, bunların İdare geliri olmadığından bahisle yasal dayanak olmaksızın tahsilatından vazgeçilmesi mümkün olmayacaktır.

Buna göre, “Kullananın Adına Mukavele” uygulaması çerçevesinde sözleşme yapılan abonelerden, önceki abonelerin, İdarede teminatı bulunup bulunmadığına bakılmaksızın, teminat alınması gerekmektedir.

BULGU 2: Kaynak Suları Kira Geliri Tahsilatının Çok Düşük Düzeyde Kalması

İdarenin kaynak suyu kira gelirlerinin bir kısmına ilişkin kısmi tahsilat yapıldığı, bir kısmına ilişkin ise hiç tahsilat yapılmadığı görülmüştür.

167 sayılı Yeraltı Suları Hakkında Kanun’un 4’üncü maddesinin üçüncü fıkrasında, kuyu açanların, bulunan suyun ancak kendi faydalı ihtiyaçlarına yetecek miktarını kullanabilecekleri belirtilmiştir. Aynı fıkranın devamında, bu miktarı aşan sular ile sulama, kullanma ve işlenerek veya doğal haliyle içme suyu olarak satılmak üzere çıkarılan yeraltı sularının ve Hazinesin özel mülkiyetinde veya Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan yerlerdeki kaynak sularının (mazbut vakıflara ait sular hariç), il özel idarelerince kiraya verilebileceği düzenlenmiştir.

6360 sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’un 1’inci maddesi ile İstanbul ve Kocaeli il mülki sınırları içerisinde bulunan köylerin tüzel kişiliği kaldırılmış ve bu köyler, bağlı buldukları ilçe belediyelerine mahalle olarak katılmışlardır. Aynı Kanun maddesiyle bu illerdeki il özel idarelerinin tüzel kişiliği de kaldırılmıştır.

6360 sayılı Kanun’un 3’üncü maddesinin ikinci fıkrası gereğince, mevzuatla il özel idarelerine yapılan atıfların, bu Kanun kapsamında tüzel kişiliği kaldırılan il özel idareleri için ilgisine göre bakanlıklara, bakanlıkların bağlı veya ilgili kuruluşları ile bunların taşra

teşkilatına, Hazineye, valiliklere, büyükşehir belediyelerine ve bağlı kuruluşlarına veya ilçe belediyelerine yapılmış sayılacağı hüküm altına alınmıştır.

Kaynak sularının kullanım hakkının kiralanması işlemleri, 167 sayılı Kanun'a göre il özel idareleri tarafından yapılmaktayken, 6360 sayılı Kanun ile birlikte kaynak sularının kullanım hakkının kiralanması işlemlerinin Su ve Kanalizasyon İdareleri tarafından yapılacağı düzenlenmiş olmaktadır.

6360 sayılı Kanun'un geçici 1'inci maddesinin beşinci fıkrası gereği; bu Kanun ile tüzel kişilikleri kaldırılan il özel idarelerinin her türlü taşınır ve taşınmaz malları, hak, alacak ve borçları, komisyon kararıyla ilgisine göre bakanlıklara, bakanlıkların bağlı veya ilgili kuruluşları ile bunların taşra teşkilatına, valiliklere, yatırım izleme ve koordinasyon başkanlığına, büyükşehir belediyesine ve bağlı kuruluşuna veya ilçe belediyesine devredilmesine karar verilmiştir. Buna göre, İstanbul İl Özel İdaresinin kaynak sularının kiralanmasına ilişkin alacakları ilgisine göre İstanbul Büyükşehir Belediyesinin bağlı kuruluşu olan İSKİ'ye geçmiştir.

Yapılan incelemelerde; İdarenin bu mahiyette olup kiralanmış 23 adet kaynak suyuna ilişkin olarak 15.342.043,12 TL kira alacağının olduğu tespit edilmiştir.

Yukarıda yer alan denetim tespiti üzerine, İdare tarafından; 7256 sayılı Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun gereği başvuruda bulunan firmalardan 9 tanesinin ödemelerinin taksitler halinde yapıldığı, 2021 yılında kira geliri olarak 3.474.779,10 TL tahsil edildiği, 11.867.264,02 TL kira alacağının ise Hukuk Müşavirliğince yasal yoldan takiplerinin yapıldığı, ayrıca kira alacaklarının bilişim sistemi üzerinden takibinin daha verimli bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için hazırlanan bilgisayar programının eksikliklerinin henüz tamamlanamadığından kira alacaklarının kısmi olarak sistem üzerinden takibinin yapıldığı, hazırlanan kaynak suyu takip sayfasının eksiklerinin tamamlanarak, takiplerin bu program üzerinden yapılacağı belirtilmiştir.

Netice olarak; kira alacaklarının bilişim sistemi üzerinden takibinin gerçekleştirilmesi ve kira borcunu ödemeyen firmalar hakkında yasal yoldan tahsil işlemlerinin yürütülmesi sağlanmalıdır.

BULGU 3: Sayıştay İlamlarının, İlamlı Takip Yerine İlamsız Takibe Konu Yapılması ve Sorumlular Yerine Ahizler Hakkında İşlem Tesis Edilmesi

Sayıştay yargılaması sonucunda hükmolunan kamu zararlarının, sorumlular aleyhine ilamlı icra takibine konu edilmediği; bunun yerine idari tasarruf ile, ilgili kamu zararlarının ahizlerden tahsil edilmesine yönelik ilamsız icra takibi başlatıldığı görülmüştür.

Anayasa'nın 160'ncı maddesinde sorumluların hesap ve işlemlerinin kesin hükme bağlanmasının Sayıştay tarafından yapılacağı ifade edilmiştir. 6085 sayılı Sayıştay Kanunu'nun "Tanımlar" başlıklı 2'nci maddesi birinci fıkrasının (e) bendinde kesin hükme bağlamanın; kanunlarla belirlenen sorumluların hesap ve işlemlerinin mevzuata uygun olup olmadığının hesap yargılaması yoluyla gerçekleştirilmesi olduğu belirtilmiştir.

Aynı Kanun'un "İlamların infazı" başlıklı 53'üncü maddesinde; ilamların kesinleştikten sonra doksan gün içerisinde yerine getirileceği, ilam hükümlerinin yerine getirilmesinden ilamların gönderildiği kamu idarelerinin üst yöneticilerinin sorumlu olduğu ve ilamlarda gösterilen tazmin miktarının hüküm tarihinden itibaren kanuni faize tabi tutularak, 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu hükümlerine göre tahsil olunacağı ifade edilmiştir.

2004 sayılı Kanun'da ilamların icrası ile ilamsız takip için ayrı düzenlemeler yapılmış olup; ilamlı icra takibinde borçluya icra emri tebliğ edilmekte, ilamsız icra takibinde ise ödeme emri tebliğ edilmektedir. Bu iki uygulamanın hukuki sonuçları birbirinden farklı olmakta ve alacağı ilama bağlanmış ilgililerin bu alacağının genel haciz yoluyla takibinin (ilamsız takip) hukuki bir yararı bulunmamaktadır.

Konuya ilişkin olarak, Yargıtay Büyük Genel Kurulunun 2017/2 E. ve 2017/3 sayılı Kararı'nda; alacağı ilama bağlanmış olan ilgililer için gerek takip ve gerekse tahsilat kolaylığı bakımından tercih edilmesi gereken yolun "ilamlı icra" yolu olduğu belirtilerek, ilama dayalı bir alacağın ilamsız takibe konu yapılamayacağı yönünde içtihadın birleştirilmesi kararı alınmıştır.

Buna göre, alacağı ilama bağlı alacaklıların bu alacaklarını, ilamlı takip yerine ilamsız takip usulü ile tahsil şeklinde bir seçimlik hakkı bulunmamaktadır.

Yapılan incelemelerde; 2006, 2007, 2008, 2009 ve 2012 ve 2017 yılları hesaplarına ilişkin yapılan yargılamalar sonucu düzenlenen ve temyiz edilmemeleri ya da kanun yollarının tüketilmesi neticesinde kesinleşen ilamlarda yer alan sorumlular hakkında, 2004 sayılı Kanun

hükümlerine göre ilamlı icra takibi başlatılmadığı; bunun yerine ilamlarda yer alan tazmin tutarları esas alınarak, ahizlere yönelik genel haciz yoluna gidildiği tespit edilmiştir.

Yukarıda yer alan denetim tespiti üzerine, İdare tarafından; ilama konu ödemelerin, bunları almaya hakkı olmadığı ortaya çıkan İdare personelinden tahsil edilmesine yönelik yasal işlemler başlatılarak kamu zararının giderilmesinin amaçlandığı, bu uygulamada hukuka aykırı bir durum bulunmadığı, ilamlarından kaynaklı alacakların, ahizlerden tahsile yönelik genel haciz yoluna gidilmesi ve bu yolla ilamlarda sözü edilen kamu zararlarının giderilerek ortadan kaldırılmasının, aynı zamanda Sayıştay ilamlarının icrası anlamını taşıdığı, kamu zararının giderilerek ortadan kaldırılmasının ilamsız veya ilamlı icra yoluyla yapılmasının ise tamamen yönteme ilişkin bir husus olup, Sayıştay ilamlarının icrasını engelleyici bir husus olmadığı, ifade edilmiştir.

Ancak, İdarenin Sayıştay ilamlarından kaynaklı alacakları için ahizlerden tahsile yönelik genel haciz yoluna gitmesi, Sayıştay ilamlarının icrası anlamına gelmemektedir. Zira, Sayıştay ilamlarında yer alan kamu zararı tutarları, yine ilamlarda gösterilen sorumlulardan tazmine ilişkindir.

Diğer taraftan, İdarenin ahizlere yönelik takip başlatması ile Sayıştay ilamlarının sorumlulara yönelik icrası, hukuki nitelikleri bakımından da birbirinden ayrılmaktadır.

Ahizler için başlatılan takibatta, ilamlarda yer verilen kamu zararlarından ahizler sorumlu olmadığından; ahizlerce ödeme emrine itiraz durumunda borç ilişkisinin varlığı hukuk mahkemeleri tarafından yargılama konusu yapılabilecektir. Sayıştay ilamlarının sorumlulara yönelik icrasında ise, Anayasa sorumluların hesap ve işlemlerini kesin hükme bağlama yetkisini doğrudan Sayıştaya verdiği için, ilamlarla kurulan borç ilişkisinin varlığı diğer mahkemelerce incelenemeyecek ya da mahkemelerin bu yöndeki kararları, Sayıştay ilamları ile kurulan borç ilişkisi açısından hükümsüz olacaktır.

Mezkur mevzuat hükümleri ve açıklamalardan anlaşılacağı üzere, Sayıştay ilamlarında yer alan kamu zararı tutarlarının, ilamlarda sorumlu olarak gösterilmeyen ahizlere yönelik olarak yapılan ilamsız takibi, var olan hak arama yollarının kullanılmaması nedeniyle alacakların zamanında tahsilini engelleyecek; ayrıca bu takip işlemleri mahkeme kararlarının (Sayıştay ilamlarının) uygulanmasını ikame etmeyeceğinden, ilamların uygulamaya konulmaması ilgililer hakkında cezai ve hukuki sorumluluğa neden olabilecektir.

Diğer taraftan ilama bağlı alacakların, ilamsız takip itiraz süreçlerinde tekrar ilama bağlanması için dava masraflarına katlanması, yeni kamu zararlarına sebebiyet verilmesine yol açabilecektir.

Netice olarak, Sayıştay ilamlarının kesinleştikten sonra doksan gün içerisinde yerine getirilmesi, aksi durumda Sorumlular hakkında geciktirilmeksizin 2004 sayılı Kanun hükümleri çerçevesinde ilamlı icra takibi başlatılması gerekmektedir.

BULGU 4: İşçilerin Yıllık Ücretli İzinlerinin Kanuna Uygun Olarak Kullandırılmaması

İSKİ’de çalışan işçilerin sosyal hakları olan yıllık ücretli izinlerinin zamanında düzenli olarak kullandırılmadığı ve bu nedenle birikmiş yıllık izin sürelerinin bulunduğu görülmüştür.

Anayasa’nın “Çalışma şartları ve dinlenme hakkı” başlıklı 50’nci maddesinde; dinlenmenin çalışanların hakkı olduğu ve bu haklar ile şartlarının kanunla düzenleneceği hüküm altına alınmıştır.

4857 sayılı İş Kanunu’nun 53’üncü maddesinde işçilere yıllık izin verileceği ve yıllık ücretli izin hakkından vazgeçilemeyeceği; 56’ncı maddesinde yıllık iznin 53’üncü maddede gösterilen süreler içinde işveren tarafından sürekli bir şekilde verilmesinin zorunlu olduğu; 59’uncu maddesinde iş sözleşmesinin herhangi bir nedenle sona ermesi halinde işçinin hak kazanıp da kullanmadığı yıllık izin sürelerine ait ücretin, sözleşmenin sona erdiği tarihteki ücreti üzerinden kendisine veya hak sahiplerine ödeneceği; 60’ıncı maddesinde yıllık ücretli izinlerin, yürütülen işlerin niteliğine göre yıl boyunca hangi dönemlerde kullanılacağı, izinlerin ne suretle ve kimler tarafından verileceği veya sıraya bağlı tutulacağı, yıllık izninin faydalı olması için işveren tarafından alınması gereken tedbirler ve izinlerin kullanılması konusuna ilişkin usuller ile işverence tutulması zorunlu kayıtların şekline ilişkin hususların ilgili Bakanlık tarafından hazırlanacak bir Yönetmelik ile gösterileceği belirtilmiştir.

Bu Kanun hükmüne istinaden 03.03.2004 tarih ve 25391 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Yıllık Ücretli İzin Yönetmeliği’nde de yıllık izinlerin kullanımı ile ilgili olarak İş Kanunu’na benzer düzenlemeler yapılmıştır.

Aynı Kanun’un 103’üncü maddesinde ise yıllık ücretli izni bu Kanun’un 56’ncı maddesine aykırı olarak bölen veya hak edilmiş izni kullanmadan iş sözleşmesinin sona ermesi halinde bu izne ait ücreti ödemeyen veya belirtilen Yönetmelik’in esas ve usullerine

aykırı olarak izin kullandırmayan veya eksik kullandıran işveren veya işveren vekiline bu durumda olan her işçi için ikiyüzyirmi Türk Lirası (2021 yılında 555 TL) idari para cezası verileceği hükme bağlanmıştır.

Ayrıca Cumhurbaşkanlığı'nın 30.06.2021 tarih ve 31527 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Tasarruf Tedbirleri konulu 2021/14 sayılı Genelge'sinde; 4857 sayılı Kanun kapsamında çalışan işçilerin yıl içinde kazandıkları yıllık ücretli izin sürelerinin ilgili yıl içerisinde, önceki yıllarda hak kazanıp kullanmadıkları yıllık izin sürelerinin de yürütülen hizmetlerde aksamaya sebep olmayacak şekilde azami üç yıl içerisinde kullandırılması gerektiği belirtilmiştir.

Mezkur düzenlemelere göre işverenin yıllık izinleri kullandırma yükümlülüğünü yerine getirmemesi ve işçinin de izin hakkından feragat etmesi mümkün değildir. Diğer taraftan işçiler emekli olduklarında veya herhangi bir şekilde iş akitleri sona erdiğinde mevzuat hükümleri gereği yıllık izin hakları ücrete dönüşmekte ve yıllık izin karşılığı yapılacak olan bu ücret ödemesi de işçinin son ücreti üzerinden yapılacağından yüksek tutarlarda ödeme yapılmasına neden olmaktadır. Ayrıca Anayasal bir hak olan yıllık izinlerin kullandırılmaması durumunda idareler, 4857 sayılı İş Kanunu'nun 103'üncü maddesi gereğince idari para cezası ile karşı karşıya kalabilmektedir.

Yapılan incelemelerde; yılı içinde geçmiş dönem ücretli yıllık izin hakkı bulunan 1516 personel olduğu, 200 gün ve üzerinde ücretli izin hakkı olan 2 personelin olduğu ve 60 gün üzeri izin hakkı olan personel sayısının ise 123 kişi olduğu tespit edilmiştir. Bu işçiler emekli olduklarında veya herhangi bir şekilde iş akitleri sona erdiğinde mevzuat hükümleri gereği yıllık izin hakları işçinin son ücreti dikkate alınarak izin ücreti ödeneceğinden idareler açısından öngörülemeyen giderlerin ortaya çıkmasına neden olacaktır.

Yukarıda yer alan denetim tespiti üzerine, İdare tarafından, 2022 yılında işçilerin yıllık izinlerin kullandırılmasının İnsan Kaynakları Şube Müdürlüğünce sıkı bir şekilde takip edilerek öngörülen amacın gerçekleştirilmesinin sağlanacağı belirtilmiştir.

Sonuç olarak, belirtilen mevzuat hükümleri ve yapılan açıklamalar çerçevesinde İdarede çalışan işçilerin yıllık ücretli izinlerinin, mevzuata uygunluk ve belediyeye ek mali külfet getirmemesi amacıyla biriktirilmeden, zamanında ve düzenli olarak kullandırılması sağlanmalıdır.

BULGU 5: İdare Personeline Yasal Sınırın Üzerinde Fazla Çalışma Yaptırılması

Personelerle mevzuatta öngörülen yıllık azami 270 saati aşan fazla çalışma yaptırılmıştır.

4857 sayılı Kanun'un 41'inci maddesinde fazla çalışma ücreti düzenlenmektedir. Maddenin birinci fıkrasında; fazla çalışmanın Kanun'da yazılı koşullar çerçevesinde haftalık 45 saati aşan çalışmalar olduğu, sekizinci fıkrasında; fazla çalışma süresinin toplamının yılda 270 saati geçemeyeceği, son fıkrasında ise; fazla çalışmanın ne şekilde uygulanacağını çıkarılacak yönetmelikte gösterileceği hükümleri yer almaktadır.

Kanun'a istinaden yayımlanan, İş Kanunu'na İlişkin Fazla Çalışma ve Fazla Sürelerle Çalışma Yönetmeliği'nin 5'inci maddesinde "Fazla Çalışmada Sınır" düzenlemiş ve;

Fazla çalışma süresinin toplamı bir yılda ikiyüzyetmiş saatten fazla olamaz. Bu süre sınırı, işyerlerine veya yürütülen işlere değil, işçilerin şahıslarına ilişkindir.

Fazla çalışma veya fazla sürelerle çalışma sürelerinin hesabında yarım saatten az olan süreler yarım saat, yarım saati aşan süreler ise bir saat sayılır." denilmek suretiyle Kanun'daki 270 saat hususu bir kez daha yinelenmiştir.

Mezkur Kanun ve Yönetmelik hükümleri ile; 4857 sayılı İş Kanunu kapsamında çalışan işçi personel açısından fazla çalışma süresinin haftalık 45 saati aşan çalışmalar olduğu net bir şekilde ifade edilmiş ve bu kapsamda yapılacak çalışmaların her işçi için yılda 270 saati geçemeyeceği hükme bağlanmıştır.

Söz konusu durum, gerek ilgili mevzuatında karşılığının olmaması gerekse işçiler arasında dengesiz gelir dağılımına yol açmasına bağlı olarak iş barışını, iş verimini ve işçi performansını olumsuz etkilemesinin yanında İdare bütçesinde de ek bir gider oluşturmaktadır.

Yukarıda yer alan denetim tespiti üzerine, İdare tarafından; Çalışma ve Sosyal Güvenlik Müdürlüğünden alınan görüş yazısı ve yapılan toplu sözleşme gereği fazla çalışma yaptırıldığı belirtilmişse de; 4857 sayılı İş Kanun'a tabi işçilerin fazla çalışma sürelerinin yılda 270 saati aşmaması, Kanun'un açık hükmüdür. Fazla çalışma için getirilen bu sınırlama işçinin beden ve ruh sağlığını koruma amaçlıdır. Bundan dolayı gerek ilgili Kanun hükmü ve normlar hiyerarşisi prensibi gerek söz konusu fiili duruma binaen, işçiler arasında dengesiz gelir dağılımının oluşması, iş barışının olumsuz etkilenmesi, iş verimi ve işçi performansının olumsuz etkilenmesi, İdare bütçesinde ek bir gider oluşması nedenlerinden dolayı İdarenin

uygulanmasının mevzuata uygun olmadığı düşünülmektedir.

Netice olarak; fazla çalışma sureti ile işçileri çalıştırmak bir teamül haline getirilmemeli, şayet mevcut işçi sayısı ihtiyaca cevap vermiyorsa mevzuat doğrultusunda alternatif çözümler uygulanmalıdır.

BULGU 6: Sosyal Denge Sözleşmesinde Sosyal Denge Tazminatı Ödenmesinin Dışında Başka Konulara İlişkin Düzenlemelerin Yer Alması

İdare ile BEM-BİR-SEN arasında akdedilen sosyal denge sözleşmelerinde, mevzuatında yer almayan sosyal ve kültürel faaliyetlerden, belediyenin çeşitli imkânlarından yararlanma vb. gibi konularda düzenlemeler yapıldığı görülmüştür.

Anayasa'nın 128'inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “*Memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri kanunla düzenlenir. Ancak, malî ve sosyal haklara ilişkin toplu sözleşme hükümleri saklıdır.*” hükmü uyarınca kamu görevlilerinin mali haklarına ilişkin düzenlemeler Toplu Sözleşme hükümleri saklı kalmak üzere, ancak kanunla yapılabilir. Başka bir deyişle; Toplu Sözleşme’de düzenlenmeyen bir hususta, ancak Kanunda belirtilen düzenlemeler yasal dayanak teşkil edecektir. Bu bağlamda, 4688 sayılı Kanun uyarınca imzalanan 2020 ve 2021 yıllarını kapsayan Toplu Sözleşme’nin “Genel Hükümler” başlıklı birinci kısmının 1’inci maddesinin ikinci fıkrasında da “*Bu Kararda düzenlenmeyen mali ve sosyal haklar hakkında ilgili mevzuat hükümlerinin uygulamasına devam olunur.*” denilmektedir. Dolayısıyla sosyal denge sözleşmelerinde Toplu Sözleşme hükümlerinde yer almayan bir mali hakkın kamu görevlilerine ödenebilmesi için ancak 4688 sayılı Kanun hükümlerinde cevaz verilmiş olması gerekmektedir.

4688 sayılı Kanun uyarınca imzalanan Kamu Görevlilerinin Geneline ve Hizmet Kollarına Yönelik Mali ve Sosyal Haklara İlişkin 2020 ve 2021 Yıllarını Kapsayan Kamu Görevlileri Hakem Kurulu Kararı’nın (5. Dönem Toplu Sözleşme) Yerel Yönetim Hizmet Koluna İlişkin Toplu Sözleşme bölümünün “Sosyal denge tazminatı” başlıklı 1’inci maddesinin birinci fıkrasında ise;

“Belediyeler ve bağlı kuruluşları ile il özel idarelerinin kadro ve pozisyonlarında istihdam edilen kamu görevlilerine, 4688 sayılı Kanununun 32 nci maddesinde yer alan usul ve esaslar çerçevesinde ödenebilecek sosyal denge tazminatı aylık tavan tutarı en yüksek Devlet

memuru aylığının (ek gösterge dahil) %100'üdür. Sosyal denge tazminatının verilmesi yönünde yapılabilecek sözleşmelerde, tavan tutarı aşmamak kaydıyla ödenebilecek tazminatın aylık tutarı, görev yapılan birim ve iş hacmi, görevin önem ve güçlüğü, görev yerinin özelliği, çalışma süresi, kadro veya görev unvanı ile derecesi gibi kriterlere göre farklı olarak belirlenebilir.” denilmektedir.

Mezkur yasal düzenlemeden de görüleceği üzere, sosyal denge sözleşmesinde sadece; görev yapılan birim ve iş hacmi, görevin önem ve güçlüğü, görev yerinin özelliği, çalışma süresi, kadro veya görev unvanı ile derecesi gibi kriterlere göre tavan tutarı aşmamak kaydıyla ödenebilecek tazminatın aylık tutarı düzenlenebilecektir. Sosyal denge sözleşmelerine, sözleşmenin adı farklı dahi olsa, farklı ödemelere ve hususlara ilişkin hükümler konulması mevzuatına açıkça aykırı olacaktır.

Yapılan incelemelerde; İdare ile BEMBİR-SEN arasında akdedilen sosyal denge sözleşmelerinde, sosyal ve kültürel faaliyetlerden, belediyenin çeşitli imkanlarından yararlanma vb. konularda mevzuatına aykırı hususların yer aldığı tespit edilmiştir. Şöyle ki:

Belediye ile BEM-BİR-SEN arasında akdedilen ve 01.01.2020-31.12.2021 döneminde geçerli olan Sosyal Denge Sözleşmesinde; çalışanların konut sahibi olması, Büyükşehir Belediyesi ile bağlı kuruluşlarında çalışan personelin İstanbul Büyükşehir Belediyesi Başkanlığı ve iştiraklerine bağlı spor ve sosyal tesislerinden indirimli olarak faydalanması için çalışma yapılması, Büyükşehir Belediyesi ile bağlı kuruluşlarında çalışan personelin ve eş, anne- baba ve çocuklarının vefatları halinde boş mezar yeri tahsisleri için uygulanan %50 indirimden faydalanması, Büyükşehir Belediyesi ile bağlı kuruluşlarında çalışan personelin çocukları için kreş açılması veya kreş hizmeti veren kurumların hizmetinden faydalandırılmasına yönelik çalışma yapılması, 8 Mart Dünya Kadınlar Günü münasebeti ile çalışan kadınlara yönelik işbirliği kapsamında etkinlikler düzenlenmesi vb. hususlar düzenlenmiştir.

Yukarıda yer alan denetim tespiti üzerine, İdare tarafından, kurumun kimliğini oluşturan unsurun personel çeşitliliği olduğu ve kurum içi iş barışının etkin olarak sağlanmasının, gerek toplu iş sözleşmeleri, gerekse sosyal denge sözleşmeleriyle gerçekleştirildiği;

4688 sayılı Kanun'un amacının, kamu görevlilerinin ortak ekonomik, sosyal ve mesleki hak ve menfaatlerinin korunması ve geliştirilmesi olduğu; söz konusu amaç

kapsamında ekonomik durumun yanında sosyal hakların da önem arz ettiği; aynı Kanun'da sendikaların amacının, *“kamu görevlilerinin ortak ekonomik, sosyal ve meslekî hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek olarak”* tanımlandığı; bu sebeple İdare ile BEM-BİR-SEN arasında yapılan toplu iş sözleşmesinde yer alan, çalışanların konut sahibi olabilmesi için çalışma yapılması hükmünün, sözleşmenin sosyal yanını içeren uygulamada fiili olarak gerçekleşen bir sonucu olmayan, bir konu olduğu; personelin spor ve sosyal tesislerden indirimli olarak yararlanabilmesi için çalışma yapılmasına ilişkin hükmün de, sosyal ve mali hakları düzenleyen sosyal denge sözleşmesinin ruhuyla uyumlu olduğu ifade belirtilmişse de, kamu idaresinin değerlendirmesinde yer alan hususlara katılmak mümkün değildir. Şöyle ki: İdarenin, bulguda bahsedilen sözleşmeyi toplu iş sözleşmesi olarak değerlendirdiği anlaşılmaktadır. Ancak, İdare tarafından akdedilen söz konusu sözleşme toplu iş sözleşmesi ya da toplu sözleşme olmayıp Anayasal olarak da toplu iş sözleşmesi ya da toplu sözleşme statüsünde değildir.

Sosyal denge sözleşmeleri, kendiliğinden çok çeşitli sosyal ve mali hakları düzenleyen ya da düzenlemesi gereken bir metin değildir. İşçi dışındaki çalışanların sosyal ve mali haklarının iç mevzuatımıza uygun olarak düzenlendiği metin, 4688 sayılı Kanun uyarınca dönemler itibariyle akdedilen Toplu Sözleşmelerdir.

2020 ve 2021 Yıllarını Kapsayan Toplu Sözleşme incelendiğinde, işçi dışındaki kamu görevlileri için farklı konuları içeren çok sayıda ödeme kalemlerinin düzenlendiği ve bu kalemlerden birinin de “sosyal denge tazminatı” olduğu görülecektir. İlgili bütün mevzuata göre; ilave olarak yapılan söz konusu ödeme, herhangi bir tereddüte mahal vermeyecek şekilde bir tazminat olup ödeme unsuru olarak tek kalemden oluşmaktadır. Bu bağlamda, ilgili mevzuatına göre; idarelerin mali durumu, görev yapılan birim ve iş hacmi, görevin önem ve güçlüğü, görev yerinin özelliği, çalışma süresi, kadro veya görev unvanı ile derecesi gibi kriterlere göre bu tazminat farklı oranlarda belirlenebilecektir. Söz konusu tazminatın taraflarca karara bağlandığı metin de “sosyal denge sözleşmesi”dir.

Sosyal denge sözleşmesi yeni bir sendikal hakkın kullanımını içermediği ve hukuk sistemimizde toplu iş sözleşmesi ya da toplu sözleşme statüsünde olmadığı için, dönemler itibariyle akdedilen Toplu Sözleşmeler ile kendisine çizilen sınıram dışında bir düzenlemenin taşıyıcısı olma hakkına ve yetkisine sahip değildir. Bu nedenle, sadece sosyal denge tazminatının düzenlenme metni olması gereken sosyal denge sözleşmesinde, sosyal yardımların veya faaliyetlerin de düzenlenmesi; ister mali yükümlülük içersin isterse de

İçermesin Anayasa, personel kanunları ve sendikal hak olarak dönemler itibariyle akdedilen Toplu Sözleşmelere aykırıdır.

Diğer bir ifadeyle, iç mevzuatımıza uygun olarak; sosyal ve kültürel faaliyetlerden, belediyenin çeşitli imkanlarından yararlanma vb. konuların düzenlenme metni; kanunlar ya da 4688 sayılı Kanun'un uyarınca akdedilen ve Anayasa'nın 128'inci maddesi uyarınca da tüm tarafları bağlayıcı olan Toplu Sözleşmelerdir. Dolayısıyla, Toplu Sözleşmelerin uygulama metinlerinden biri olan sosyal denge sözleşmeleri, sadece sosyal denge tazminatının düzenlendiği metinler olmalıdır.

Netice olarak; sosyal denge sözleşmelerinde, mevzuatında yer almayan hususların düzenlenmemesi gerekmektedir.

BULGU 7: Elektrik Enerjisi Teşvikinden Yararlanmayan Atık Su Arıtma Tesislerinin Bulunması

İdarenin elektrik enerjisi teşvikinden yararlanması gereken 24 adet atık su arıtma tesisinde, elektrik enerjisi bedelinin bir kısmının geri ödenmesine ilişkin teşvikten yararlanmak için gerekli işlemlerin tamamlanmadığı görülmüştür.

2872 sayılı Çevre Kanunu'nun teşvikleri düzenleyen 29'uncu maddesine göre; arıtma tesisi kuran, işleten ve yönetmeliklerde belirtilen yükümlülükleri yerine getiren kuruluşların arıtma tesislerinde kullandıkları elektrik enerjisi tarifesinde, sanayi tesislerinde kullanılan enerji tarifesinin yüzde ellisine kadar indirim uygulamaya Cumhurbaşkanı yetkili kılınmıştır.

Aynı Kanun'un 29'uncu maddesine dayanılarak, atıksu arıtma tesislerinin teşvik tedbirlerinden faydalanmasında uyulacak usul ve esasları belirleyen Yönetmelik yürürlüğe konulmuştur. Atıksu Arıtma Tesislerinin Teşvik Tedbirlerinden Faydalanmasında Uyulacak Usul ve Esaslara Dair Yönetmelik'in 4'üncü maddesinde; atık suların arıtılması amacıyla atık su arıtma tesislerinde kullanılan ve ödemesi yapılan bir önceki yıla ait elektrik enerjisi giderinin, Bakanlar Kurulunca (Cumhurbaşkanı) belirlenecek oranda, Bakanlık bütçesine bu amaç için ayrıca konulacak ödenekten, ilgili atık su altyapı tesisi yönetimlerine geri ödeneceği hüküm altına alınmıştır.

2011/2245 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'nda, atık su arıtma tesislerinde kullanılan ve ödemesi yapılan bir önceki yıla ait elektrik enerjisi giderinin %50 oranında geri ödeneceği hüküm altına alınmıştır.

Yapılan incelemede, İdarenin 89 adet atık su artıma tesisi olduğu, elektrik enerjisi teşvikinden yararlanması gereken 42 adet atık su arıtma tesisinin bulunduğu, 18 tesisin teşvikten yararlandığı, 24 adet atıksu arıtma tesisi için ise elektrik enerjisi bedelinin bir kısmının geri ödenmesine ilişkin teşvikten yararlanmak amacıyla Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı nezdinde gerekli işlemlerin tamamlanmadığı tespit edilmiştir.

Yukarıda yer alan denetim tespiti üzerine, İdare tarafından; bulguda belirtilen 24 tesis için teşvikten yararlanma şartlarını sağlaması için gerekli başvuruların Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığına yapıldığı, sürecin takibinin devam ettiği belirtilmiştir.

Netice olarak; elektrik enerjisi teşvikinden yararlanması gereken tesislerin teşvikten yararlanması için gerekli işlemlerin tamamlanması ve sürecin takip edilmesi gerekmektedir.

BULGU 8: Su Kayıpları Tebliği Kapsamında Gerçekleştirilmesi Gereken Bazı İşlemlerin Yapılmaması

İSKİ tarafından İçme Suyu Temin ve Dağıtım Sistemlerindeki Su Kayıplarının Kontrolü Yönetmeliği Teknik Usuller Tebliği'ne göre yerine getirilmesi gereken bazı işlemlerin gerçekleştirilmediği görülmüştür.

Anılan Tebliğ'in 5'inci maddesinde, su ve kanalizasyon idaresince idari ve fiziki su kayıplarının ölçüme dayalı olarak belirlenmesi, şebekenin ve sistemin şartnamelere ve uygulama projelerine uygun yapılması, kullanılan malzemelerin standartlara uygun olarak temin edilmesi, sistemde ana basınç bölgesi ve alt bölgelerin oluşturulması, şebekede etkili bir basınç ve debi yönetimi ile optimum işletme şartlarının sağlanması, sistemin izlenmesi ve kayıt altına alınması ve etkili bir su yönetim sistemi sağlanması gerektiği hüküm altına alınmıştır.

Tebliğ'in 6'ncı ve devamı maddelerinde ise, su kayıplarının önlenmesi, kullanılacak malzemeler, abonelik hizmetleri ve izinsiz su kullanımı konularında idarenin yapacağı işler hakkında ayrıntılı bilgi verilmiştir.

Yapılan incelemelerde, anılan Tebliğ hükümlerine aykırı olan ve aşağıda yer verilen hususlar tespit edilmiştir:

-İçme-kullanma suyu sistemindeki kritik noktalarda, su basıncı sürekli ölçülüp izlenmemektedir.

-Su depolarından 29 giriş ve çıkış boru hattı üzerinde debi ölçer cihaz bulunmamaktadır.

-İçme suyu sisteminin hidrolik modellenmesi tam olarak yapılmamıştır.

-İSKİ Genel Müdürlüğü bünyesinde bulunan, içme suyu ve kanalizasyon sistemlerini (içme suyu/atık su arıtma tesisi, içme suyu deposu, içme suyu/atık su terfi merkezi, vb.) uzaktan gözlemlemek ve kontrol etmek amacı ile kurulan SCADA sistemine ait veritabanı ve sahada bulunan sensörlerden gelen anlık veriler, CBS (coğrafi bilgi sistemi) veritabanı ile entegre edilmemiştir. Bundan dolayı şematik olarak sunulan ve kontrol edilen SCADA sistemi konumsal bir yapıya kavuşturulmamış, konumsal sorgulama ve analizlerin birlikte yapılabildiği SCADA ve CBS entegrasyonu sağlanamamıştır.

Yukarıda yer alan denetim tespiti üzerine, İdare tarafından, su kayıp ve kaçaklarının azaltılmasına yönelik çalışmaların hızlanarak devam ettiği; İstanbul genelindeki toplam içme suyunun %56'sının hidrolik modelinin tamamlandığı; küçük hacimli eski köy depolarının da bulunduğu çok küçük hacimli 29 adet deponun da giriş-çıkış debi değerlerinin ölçümlerinin düzenli olarak yapılması için çalışmaların devam ettiği belirtilmiş olsa da, mevcut CBS sisteminin hidrolik modellemesi ve küçük hacimli depoların debi değerlerinin düzenli ölçümleri için yapılan çalışmalar tamamlanmamıştır.

Netice olarak, su kaynaklarının korunması ve verimliliğin artırılması amacıyla, içme-kullanma suyunun etkin kullanılması ve israfının önlenmesi için içme-kullanma suyu temin ve dağıtım sistemlerindeki su kayıplarının kontrol altına alınması; su teminine ilişkin hizmetler ile çalışmaların, su kaynaklarının korunması doğrultusunda yönlendirilmesi ve yaygınlaştırılması; su idarelerinin su temininde, depolanmasında, iletiminde, dağıtımında ve tüketiminde su kayıplarının azaltılması için bahsedilen çalışmalar tam olarak tamamlanması gerekmektedir.

BULGU 9: Sondaj İzni Verilen Kuyulardan Çekilen Su Miktarına ve Bu Suyun Hangi Amaçlar İçin Kullanıldığına İlişkin Denetimlerin Yapılmaması

Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğüne sondaj izni verilen kuyulardan, faydalı tüketim miktarını aşan kısımların tespitine ilişkin olarak İSKİ ile DSİ arasında koordinasyon oluşturulmaması nedeniyle gerekli denetimlerin gerçekleştirilmediği görülmüştür.

167 sayılı Yer altı Suları Hakkında Kanun'un; 2'nci maddesinde; yeraltı suyunun içmede, temizlikte, belediye hizmetlerinde, hayvan sulamada, zirai sulamada, maden ve sanayide, sportif vesair tesislerde kullanılması, faydalı kullanım olarak tanımlanmıştır.

Anılan Kanun'un 4'üncü maddesinde, kuyu açan kimsenin, bulunan suyun ancak kendi faydalı ihtiyaçlarına yetecek miktarını kullanmaya yetkili olduğu, bu miktarı aşan

suların, 2886 sayılı Kanun hükümlerine uyularak il özel idarelerince kiraya verileceği, faydalı ihtiyaç miktarının, tahsis edilecek maksada göre ilgili bakanlıkların mütalaası alınmak suretiyle, Devlet Su İşleri Umum Müdürlüğü (DSİ) tarafından tayin ve tespit edileceği hükme bağlanmıştır.

Mezkur mevzuat hükümlerinden anlaşılacağı üzere, sondaj kuyularına ilişkin olarak tüm yetki Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünde bulunmaktadır. Sondaj kuyularından çıkarılan suyun kiralanması gereken kısmının tespiti ve kiraya verme işlemleri ise 6360 sayılı Kanun ile büyükşehir olan illerde il özel idarelerinin tüzel kişiliği kaldırılmış olduğundan, su ve kanalizasyon idarelerince yürütülecektir.

Yukarıda yer alan denetim tespiti üzerine, İdare tarafından; şahısların özel mülkiyetlerinde açtıkları kuyularla ilgili; izin, ruhsat, denetim vb. hiçbir konuda İSKİ Genel Müdürlüğünün işlem yapma yetkisinin bulunmadığı, DSİ tarafından sondaj izni verilen kuyulardan kullanılan suyun faydalı ihtiyaç miktarının tespiti ile bu miktarı aşan ve ambalajlanarak ticari amaçlı şişelenecek kuyu sularının İSKİ tarafından kiraya verilmesinin sağlanması ve DSİ ile İSKİ kurumları arasındaki gerekli koordinasyonun sağlanması için DSİ Genel Müdürlüğü bilgisi dâhilinde yeni yönetmelik çalışmalarına devam edildiği belirtilmiştir.

Sonuç olarak, sondaj izni verilen kuyulardan kullanılan suyun faydalı ihtiyaç miktarının tespiti ve bu miktarı aşan kısmın İSKİ tarafından kiraya verilmesinin sağlanmasını teminen, İdare ile DSİ arasında gerekli koordinasyonun sağlanması ve ilgili yönetmelik ile ilgili çalışmaların hızlandırılması ve gerekmektedir.

BULGU 10: İdareye Ait Sosyal Tesisin İşletilmesinde Tahsilat/Ödeme İşlemleri ile Tesisin Denetlenmesinde Hatalı Uygulamaların Olması

İSKİ bünyesinde işletilen sosyal tesislerde yapılan tahsilat ve ödemelere ilişkin olarak, İdare tesislerinin denetlenmesine yönelik mevzuat hükümlerine uyulmadığı görülmüştür.

Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından yayımlanan 2021-1 no.lu Kamu Sosyal Tesislerine İlişkin Tebliğ'in "Ortak hususlar" başlıklı 7'nci maddesinin yirmi ikinci fıkrasında; yapılacak ödeme ve tahsilatlara ilişkin olarak; görevliler nezdinde kurum amirleri tarafından belirlenen miktarın üzerinde nakit bulundurulamayacağı, avans olarak verilen tutarların en geç 30 gün içinde mahsubunun veya iadesinin sağlanacağı, sosyal tesis

paralarının sermayesinin yarısından fazlası kamuya ait bankalarda muhafaza edileceği, ödeme ve tahsilatların banka vasıtasıyla yapılacağı belirtilmiştir.

Anılan Tebliğ'in yirmi üçüncü fıkrasında ise sosyal tesislerin işlem, defter ve belgelerinin zaman zaman ve her halükarda yılsonlarında, kurum amirlerince bizzat ya da denetim elemanları marifetiyle denetleneceği belirtilmiştir.

Söz konusu hükümlere ilave olarak İSKİ Sosyal Tesisleri Yönergesi'nin "Tahsilat, ödeme ve avans işlemleri" başlıklı 12'nci maddesinin birinci fıkrasının (g) bendinde; muhasebe sorumlularının kendilerine teslim edilen tahsilatları aynı gün banka hesabına yatıracağı belirtilmiştir.

Yapılan incelemelerde, İdare tarafından işletilen İkitelli Misafirhane ve Spor Tesisi, Boyacıköy Sosyal Tesisi ile kantin ve çay ocakları işletilmelerinde, bulundurulabilecek nakit miktarına ilişkin bir limit belirlenmediğinden, tahsil edilen tutarların bankaya yatırılana kadar nakit olarak kasada tutulduğu; ayrıca, söz konusu sosyal tesislerin işlem, defter ve belgelerinin İdarece denetimden geçirilmediği ve dolayısıyla denetim raporu düzenlenmediği tespit edilmiştir.

Yukarıda yer alan denetim tespiti üzerine, İdare tarafından; İSKİ Sosyal Tesisler Yönergesi'nin 31'inci maddesi gereği her yılsonunda Teftiş Kurulu Başkanlığı tarafından sosyal tesislerin işlem, defter ve belgelerinin incelendiği, İSKİ Sosyal Tesisler Yönergesi'nin tahsilatların bankaya yatırılmasına ilişkin maddelerinin revize edilerek daha uygun bir süre belirlenmesi için gerekli çalışmaların yapılacağı belirtilmiştir.

Sonuç olarak, İdare tarafından işletilen sosyal tesislerin, ödeme ve tahsilatlarında mevzuat açısından uyulması gereken hususlara riayet edilmesi ve tesislerin İdare amiri tarafından zaman zaman ya da her halükarda yıl sonlarında denetlenerek denetim raporu düzenlenmesi gerekmektedir.

BULGU 11: Sosyal Tesislere İlişkin Olarak Kurumlar Vergisi ve Katma Değer Vergisi Mükellefiyeti Tesi Edilmemesi

İSKİ bünyesinde işletilen sosyal tesislerin, kurumlar vergisi ile katma değer vergisi mükellefiyetlerinin tesisine ilişkin bildirimde bulunulmadığı görülmüştür.

5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 1'inci maddesinde, iktisadi kamu kuruluşları kurumlar vergisi mükellefleri arasında sayılmış olup, aynı Kanun'un 2'nci maddesinin üçüncü

fikrasında Devlete, il özel idarelerine, belediyelere, diğer kamu idarelerine ve kuruluşlarına ait veya bağlı olup, faaliyetleri devamlı bulunan ve bu maddenin birinci ve ikinci fıkraları dışında kalan ticari, sınai ve zirai işletmelerin iktisadi kamu kuruluşları olduğu, altıncı fıkrasında ise bunların kazanç amacı gütmemeleri, faaliyetlerinin kanunla verilmiş görevler arasında bulunması, tüzel kişiliklerinin olmaması, bağımsız muhasebelerinin ve kendilerine ayrılmış sermayelerinin veya iş yerlerinin bulunmamasının mükellefiyetlerini etkilemeyeceği, mal veya hizmet bedelinin sadece maliyeti karşılayacak kadar olması, kâr edilmemesi veya kârın kuruluş amaçlarına tahsis edilmesinin bunların iktisadi niteliğini değiştirmeyeceği hükme bağlanmıştır.

Yine aynı Kanun'un "Muafiyetler" başlıklı 4/1-d maddesinde; genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerine ait olup sadece kamu görevlilerine hizmet veren, kâr amacı gütmeyen ve üçüncü kişilere kiralanmayan kreş ve konukevleri ile askerî kışlalardaki kantinlerin, kurumlar vergisinden muaf olduğu hüküm altına alınmıştır.

İktisadi kamu kuruluşunun ticari, sınai veya zirai bir işletme oluşturup oluşturmadığı hususunda ise iktisadi işletmenin tanımı içinde yer alan ve devamlı olarak yapılan ticari, sınai veya zirai faaliyetten söz edebilmek için işletmenin tedavül ekonomisine katılması, başka bir ifadeyle işletmede üretilen veya alınan malların veya verilen hizmetin bir bedel karşılığı satılmış olması gerekmekte olup, aksi takdirde diğer unsurlar var olsa dahi bir iktisadi işletmenin varlığından söz edilemeyecektir.

Buna göre, sosyal tesis işletmesinin tedavül ekonomisine katılması, başka bir ifadeyle işletmede üretilen veya alınan malların veya verilen hizmetin bir bedel karşılığı satılması halinde iktisadi bir işletmenin varlığından bahsedilebilecektir. Kamu kurum ve kuruluşları bünyesinde işletilen sosyal tesisler iktisadi kamu kuruluşu olarak değerlendirilmesi gerektiğinden bu işletmelere ilişkin kurumlar vergisi mükellefiyeti tesis edilmelidir. Ancak, sosyal tesis içerisinde bulunan konukevleri(misafirhaneler); sadece kamu görevlilerine hitap etmek koşuluyla kurumlar vergisinden muaf tutulabileceklerdir.

Diğer yandan 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun; 1/1'inci maddesinde; Türkiye'de yapılan ticari, sınai, zirai ve serbest meslek faaliyeti çerçevesinde yapılan teslim ve hizmetlerin katma değer vergisine tabi olduğu, 1/3-g bendinde ise bu teslim ve hizmetlerin; genel ve katma bütçeli idarelere, il özel idarelerine, belediyeler ve köyler ile bunların teşkil ettikleri birliklere, üniversitelere, dernek ve vakıflara, her türlü mesleki kuruluşlara ait veya tabi olan veyahut bunlar tarafından kurulan veya işletilen müesseseler ile döner sermayeli

kuruluşlar veya bunlara ait veya tabi diğer müesseseler tarafından yapılmasının durumu değiştirmeyeceği hükme bağlanmıştır.

Konu ile ilgili açıklamaların yapıldığı 9 Seri No.lu Katma Değer Vergisi Genel Tebliği'nde; 3065 sayılı Kanun'un 1'inci maddesinin üçüncü fıkrası (g) bendinde sayılan kurum ve kuruluşların ticari, sınai, zirai ve mesleki nitelikteki teslim ve hizmetlerinin katma değer vergisine tabi olduğu; ancak, orduevleri, askeri gazinolar, askeri kantinler, kışla gazinoları ile kamu kurumlarına ait misafirhane, kreş, yemekhane, eğitim ve dinlenme tesislerinin işletilmesi veya yönetilmesi suretiyle yürütülen faaliyetlerin kâr amacı taşımamaları nedeniyle ticari faaliyet kapsamına girmediği, bu faaliyetlerin münhasıran ilgili kurum ve kuruluş mensuplarına hitap etmeleri şartıyla vergiye tabi olmayacağı ve bu kuruluşlara yapılan mal teslimlerinin ve hizmet ifalarının Katma Değer Vergisi Kanunu'nun genel hükümleri çerçevesinde vergilendirileceği belirtilmiştir.

Buna göre, sosyal tesis içerisinde bulunan misafirhane, eğitim ve dinlenme tesislerinin işletilmesi suretiyle yürütülen faaliyetler, kar amacı taşımamaları ve münhasıran ilgili kurum ve kuruluş mensuplarına hitap etmeleri şartıyla katma değer vergisine tabi tutulmayacak, bunların dışındaki kişilere hizmet verilmesi halinde, genel hükümler çerçevesinde KDV' ye tabi olacaktır.

Yapılan incelemelerde; İdare tarafından sosyal tesis olarak işletilen, gerek kurum gerekse de diğer kamu kurum personeli ile sivil vatandaşlara hizmet sunan; restoran, misafirhane ve spor sahalarına ilişkin olarak, kurumlar vergisi ve katma değer vergisi mükellefiyeti tesis edilmediği tespit edilmiştir.

Yukarıda yer alan denetim tespiti üzerine, İdare tarafından; sosyal tesislerde herhangi bir ticari, sınai veya zirai faaliyette bulunulmadığı ve kar amacı güdülmediği, İSKİ Genel Müdürlüğü sosyal tesislerinde ise, sadece kurum personeli, emeklileri, bunların eş ve çocukları ile kanunen bakmakla yükümlü oldukları aile bireylerine hizmet verildiği, kamu kurum ve kuruluşu mensubu olmayan kişilere hizmet verilmediği, kar amacı güdülmemesi ve tesislerden sadece kurum personelinin yararlandırılması nedeniyle sosyal tesislerin ticari işletme olarak değerlendirilemeyeceği, dolayısıyla, kurumlar vergisi ile katma değer vergisi mükellefiyetinden de bahsedilemeyeceğinin değerlendirildiği ifade edilmiştir.

Ancak, İSKİ Genel Müdürlüğü sosyal tesislerinde sadece kurum personeli, emeklileri, bunların eş ve çocukları ile kanunen bakmakla yükümlü oldukları aile bireylerine hizmet

verildiği belirtilse de; İSKİ internet sitesinde de yayımlandığı üzere İkitelli eğitim tesisleri ücret tarifesinde sivil misafir ücretlendirmesinin yapıldığı açıkça görülmektedir.

Sonuç olarak, İSKİ bünyesinde işletilen sosyal tesislerin kurumlar vergisi ve katma değer vergisi mükellefiyet tesislerine ilişkin işlemlerin başlatılması gerekmektedir.

BULGU 12: İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü'nün İstanbul Büyükşehir Belediyesinden Olan Alacaklarını Zamanında Tahsil Edememesi

İdarenin, İstanbul Büyükşehir Belediyesinden olan alacaklarını tahsil edemediği ayrıca, İBB ile gerçekleştirilen işler kapsamında mevcut alacakların artarak devam ettiği görülmüştür.

5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu'nun "Belediyeler arası hizmet ilişkileri ve koordinasyon" başlıklı 27'nci maddesinde "(...) Büyükşehir belediyesi ile bağlı kuruluşları, belediye başkanının onayı ile birbirlerinin nakit ihtiyacını karşılayabilir. Bu şekildeki ödünç vermelerde faiz uygulanmaz. (...)" denilerek Büyükşehir Belediyesi ile bağlı kuruluşlarının birbirlerinin nakit ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri belirtilmiştir.

İlgili madde hükmüne göre, İdare tarafından Büyükşehir Belediyesine çeşitli yıllarda borç verilmiş ayrıca, İBB tarafından çeşitli protokollerle İSKİ'ye devredilerek gerçekleştirilen işler sonucunda, İdarenin İBB'den olan alacağı artarak devam etmiştir. İdarenin İBB'den olan alacaklarına ilişkin tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 9: İdarenin İBB'den Alacakları

S. N	Hesap Kod	Hesap İsmi	31.12.2019 Bakiye (TL)	31.12.2020 Bakiye (TL)	31.12.2021 Bakiye (TL)
1	120 05 09 03 01 00001	YAĞMURSUYU KANAL İNŞ.	339.020.876,77	539.415.686,83	719.291.325,32
2	120 05 09 03 01 00007	İBB SULAMA SUYU İMALATI	4.566.034,86	9.651.089,15	10.776.964,96
3	120 05 09 03 01 00009	DERE ISLAHI	565.038.648,52	805.785.175,78	1.026.347.271,40
4	120 05 09 03 01 00011	HALIÇ ÇAMUR BERTARAFI	1.020.110,00	23.140.110,58	29.972.443,68
5	120 05 09 03 01 00099	DİĞER ALACAKLAR (Deplase Bedeli, Malzeme Bedeli vs.)	206.587,89	206.587,89	2.550.301,45
6	132 06 02 01 01 00001	VERİLEN BORÇ PARALAR (KISA VADE)	0,00	0,00	300.000.000,00
7	232 06 02 01 01 00002	VERİLEN BORÇ PARALAR (UZUN VADE)	2.532.528.108,36	2.550.300.240,12	2.213.831.393,33
8	320 01 09 02 01 00003	İBB HASAR BEDELLERİ VE CEZA TAHAKKUKLARI	0,00	0,00	0,00
9	362 02 05 02 01 00001	İBB ÇTV. PAYI (EYLÜL - 2021 DÖNEMİ)	-3.997.005,38	-5.438.321,39	-5.381.420,51
10	320 01 09 02 01 00004	İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ	0,00	0,00	0,00
İBB'nin Toplam Borç Bakiyesi			3.438.383.361,02	3.923.060.568,96	4.297.388.279,63

2021 yılı sonu itibariyle, İSKİ tarafından İBB'ye verilen kısa ve uzun vadeli borç toplam tutarı 2.513.831.393,33 TL olup, İBB tarafından çeşitli protokollerle İSKİ'ye devredilerek yapılan işlere ait mahsup işlemleri neticesinde ise toplam alacak tutarının 4.297.388.279,63 TL'ye ulaştığı görülmüştür.

5216 sayılı Kanun hükümlerine göre bağlı idareler tarafından ilgili büyükşehir belediyelerine borç verilebilmektedir. Ancak, bağlı idarelerin kendilerine kanunlarla verilen görevleri aksatmayacak şekilde, nakit planlamalarını gözetmeleri gerektiği açıktır.

Ancak yapılan incelemelerde, İBB ile İSKİ arasında gerçekleştirilen borç-alacak ilişkileri neticesinde, İSKİ'nin nakit sıkıntısına düştüğü ve yüklenicilere ödenmesi gereken ve aşağıdaki tabloda da belirtilen bazı hakedişleri vadesinde ödeyemediği görülmüştür.

Tablo 10: Zamanında Yapılamayan Örnek Hakediş Ödemeleri

S. N	Firma Adı	Ödeme Tarihi	Ödenen MİF Tarihi	Sözleşmeye Göre Ödeme Süresi (Gün)	Tutar (TL)
1	... İNŞ. TURZ. TİC. LTD. ŞTİ.	18.08.2021	03.01.2022	30	2.930.467,64
2	... İNŞ. SAN. VE TİC. .Ş.	20.08.2021	04.01.2022	15	2.476.197,31
3	... İŞ ORTAKLIĞI	20.08.2021	28.12.2021 03.01.2022	15	5.835.959,55
4	... İNŞ. TURZ. SAN. VE TİC. AŞ	23.08.2021	03.01.2022	30	806.072,06
5	... İNŞ. SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.	01.09.2021	04.01.2022	30	2.844.840,41
6	... SAN. VE TİC. AŞ	14.09.2021	Henüz ödenmedi	30	5.483.699,63
7	... İNŞ. İŞ ORTAKLIĞI	14.09.2021	Henüz ödenmedi	30	5.483.699,63
8	... SAN. TİC. LTD. ŞTİ.	30.09.2021	Henüz ödenmedi	30	1.429.455,42
9	...YAPI SAN. VE TİC. AŞ ve.... İŞ ORTAKLIĞI	30.09.2022	Henüz ödenmedi	15	2.655.649,79
10	... İNŞ. REST. LTD. ŞTİ.	03.12.2021	Henüz ödenmedi	15	1.676.116,72

Ayrıca, aşağıda yer alan verilerden görüleceği üzere, İSKİ'nin 2021 yılı sonu itibariyle Finansal/Mali Borçlar, Faaliyet Borçları, Vergi ve Sosyal Güvenlik Borçları, Diğer Yükümlülüklerden oluşan toplam 2.106.750.971,14 TL yükümlülüğü bulunmaktadır.

Tablo 11: İSKİ borç stoku

Yıl	Finansal/Mali Borçlar (TL)	Faaliyet Borçları (TL)	Vergi ve Sosyal Güvenlik Borçları (TL)	Diğer Yükümlülükler (TL)	Toplam (TL)
2019	350.716.419,37	1.038.766.346,51	67.744.578,67	21.217.115,50	1.478.323.444,05
2020	472.366.118,51	1.160.442.388,21	52.524.312,92	32.483.965,28	1.717.816.784,92
2021	589.565.331,17	1.406.305.110,49	76.673.288,57	34.207.240,91	2.106.750.971,14

Buna göre, İBB'den olan alacakların zamanında tahsil edilememesi nedeniyle, İdarenin nakit akışı ve ödemeler dengesinde bozulmalar meydana gelmiştir. Bu durum bir kısım ödemelerin zamanında yapılamaması ve buna bağlı olarak da İdare aleyhine icra takiplerinin başlatılmasına neden olmuştur.

Yukarıda yer alan denetim tespiti üzerine, İdare tarafından, İSKİ ile İBB arasında gerçekleştirilen işlerin imzalanan protokollere göre yapıldığı; yağmursuyu, dere ıslahı, sulama suyu ve Haliç çamur bertarafı için İBB ile İSKİ arasında imzalanan protokollerin “*Mali Yükümlülükler*” başlıklı bölümlerinde “*ödeme mahsuplaşma suretiyle de yapılabilir*” hükmüne istinaden iki idare arasındaki borç ve alacaklar için mahsuplaşma yoluna gidildiği; İSKİ tarafından İBB’ye verilen borçlar ile İSKİ’nin İBB ile arasındaki protokollere dayanan işler kapsamında yaptığı işlerden doğan alacaklarından vadesi gelenlerin, yıl sonunda mahsuplaşma işlemi yapılarak tahsil edilmekte olduğu belirtilmiştir.

Ancak, 2021 yılı sonu itibarıyla, İSKİ tarafından İBB’ye verilen kısa ve uzun vadeli borç toplam tutarının 2.513.831.393,33 TL ve İBB tarafından çeşitli protokollerle İSKİ’ye devredilerek yapılan işlere ait mahsup işlemleri neticesinde ise toplam alacak tutarının 4.297.388.279,63 TL’ye ulaştığı görülmektedir. Bulguda da belirtildiği üzere, 5216 sayılı Kanun hükümlerine göre, bağlı idareler kendilerine kanunlarla verilen görevleri aksatmayacak şekilde ve nakit planlamalarını gözeterek, büyükşehir belediyelerine borç verebileceklerdir.

İBB ile İSKİ arasında gerçekleştirilen borç-alacak ilişkileri neticesinde, İSKİ’nin nakit sıkıntısına düştüğü ve yüklenicilere ödenmesi gereken bazı hakedişleri vadesinde ödeyemediği görülmüştür.

Sonuç olarak, İdarenin sağlıklı bir mali yapıya kavuşturulması ve ek mali külfetlere katlanmaması için alacakların tahsili işlemlerinin başlatılması uygun olacaktır.

T.C. SAYIşTAY BAşKANLIğI

06520 Balgat / ANKARA

Tel: 0 312 295 30 00; Faks: 0 312 295 48 00

e-posta: sayistay@sayistay.gov.tr

<https://www.sayistay.gov.tr>

8. EKLER**EK 1: ÖNCEKİ YIL/YILLAR SAYIŞTAY DENETİM RAPORUNA İLİŞKİN İZLEME FORMU**

Önceki Yıl/Yıllar Sayıştay Denetim Raporuna İlişkin İzleme Tablosu			
Bulgu Adı	Yıl/Yıllar	İdare Tarafından Yapılan İşlem	Açıklama
Kaynak Suları Kira Geliri Tahsilatının Çok Düşük Düzeyde Kalması	2020	Kısmen Yerine Getirildi	Sayıştay Denetim Raporunun “Diğer Bulgular” bölümünde 2 numaralı bulgu olarak düzenlenmiştir.
Su Kayıpları Tebliği’nde Bahsedilen Bazı İşlemlerin Yapılmaması	2020	Kısmen Yerine Getirildi	Sayıştay Denetim Raporunun “Diğer Bulgular” bölümünde, “Su Kayıpları Tebliği Kapsamında Gerçekleştirilmesi Gereken Bazı İşlemlerin Yapılmaması” başlığıyla 8 numaralı bulgu olarak düzenlenmiştir.

Elektrik Enerjisi Teşvikinden Yararlanmayan Atık Su Arıtma Tesislerinin Bulunması	2020	Yerine Getirilmedi	Sayıştay Denetim Raporunun “Diğer Bulgular” bölümünde 7 numaralı bulgu olarak düzenlenmiştir.
Sosyal Denge Sözleşmesine Mevzuatında Belirtilenin Dışındaki Konularla İlgili Hükümlerin Konulması	2020	Yerine Getirilmedi	Sayıştay Denetim Raporunun “Diğer Bulgular” bölümünde, “Sosyal Denge Sözleşmesinde Sosyal Denge Tazminatı Ödenmesinin Dışında Başka Konulara İlişkin Düzenlemelerin Yer Alması” başlığıyla 6 numaralı bulgu olarak düzenlenmiştir.
İşçilere Yıllık İzinlerinin Mevzuata Uygun Olarak Kullanılmaması	2020	Kısmen Yerine Getirildi	Sayıştay Denetim Raporunun “Diğer Bulgular” bölümünde, “İşçilerin Yıllık Ücretli İzinlerinin Kanuna Uygun Olarak

			Kullandırılmaması” başlığıyla 4 numaralı bulgu olarak düzenlenmiştir.
Kesinleşen Sayıştay İlam Hükümlerinin Yerine Getirilmemesi	2020	Yerine Getirilmedi	Sayıştay Denetim Raporunun “Diğer Bulgular” bölümünde, “Sayıştay İlamlarının, İlamlı Takip Yerine İlamsız Takibe Konu Yapılması ve Sorumlular Yerine Ahizler Hakkında İşlem Tesis Edilmesi” başlığıyla 3 numaralı bulgu olarak düzenlenmiştir.
İdarenin Mülkiyetinde, Yönetiminde veya Kullanımındaki Taşınmazların Envanter Çalışmalarının Tamamlanmaması ve Buna Bağlı Olarak Muhasebe Bilgilerinin Güncellenmemesi	2020	Kısmen Yerine Getirildi	Sayıştay Denetim Raporunun “Denetim görüşünün Dayanağı Bulgular” bölümünde, “İdarenin Mülkiyetinde, Yönetiminde veya

			<p>Kullanımındaki Taşınmazların Cins Tashihi ile Rayiç Değer Tespit Çalışmalarının Tamamlanmaması ve Buna Bağlı Olarak Muhasebe Bilgilerinin Güncellenmemesi” başlığıyla 1 numaralı bulgu olarak düzenlenmiştir.</p>
--	--	--	--